

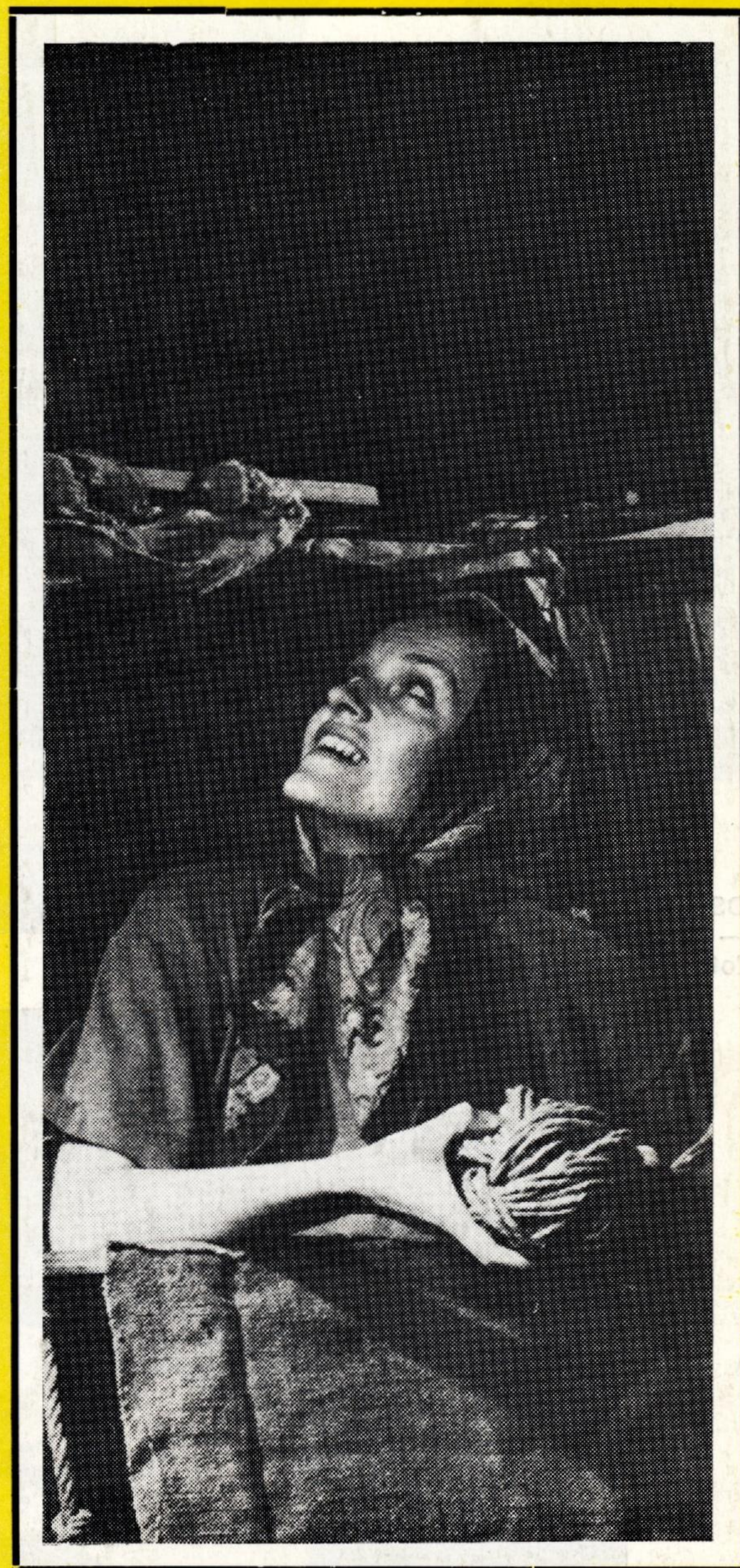
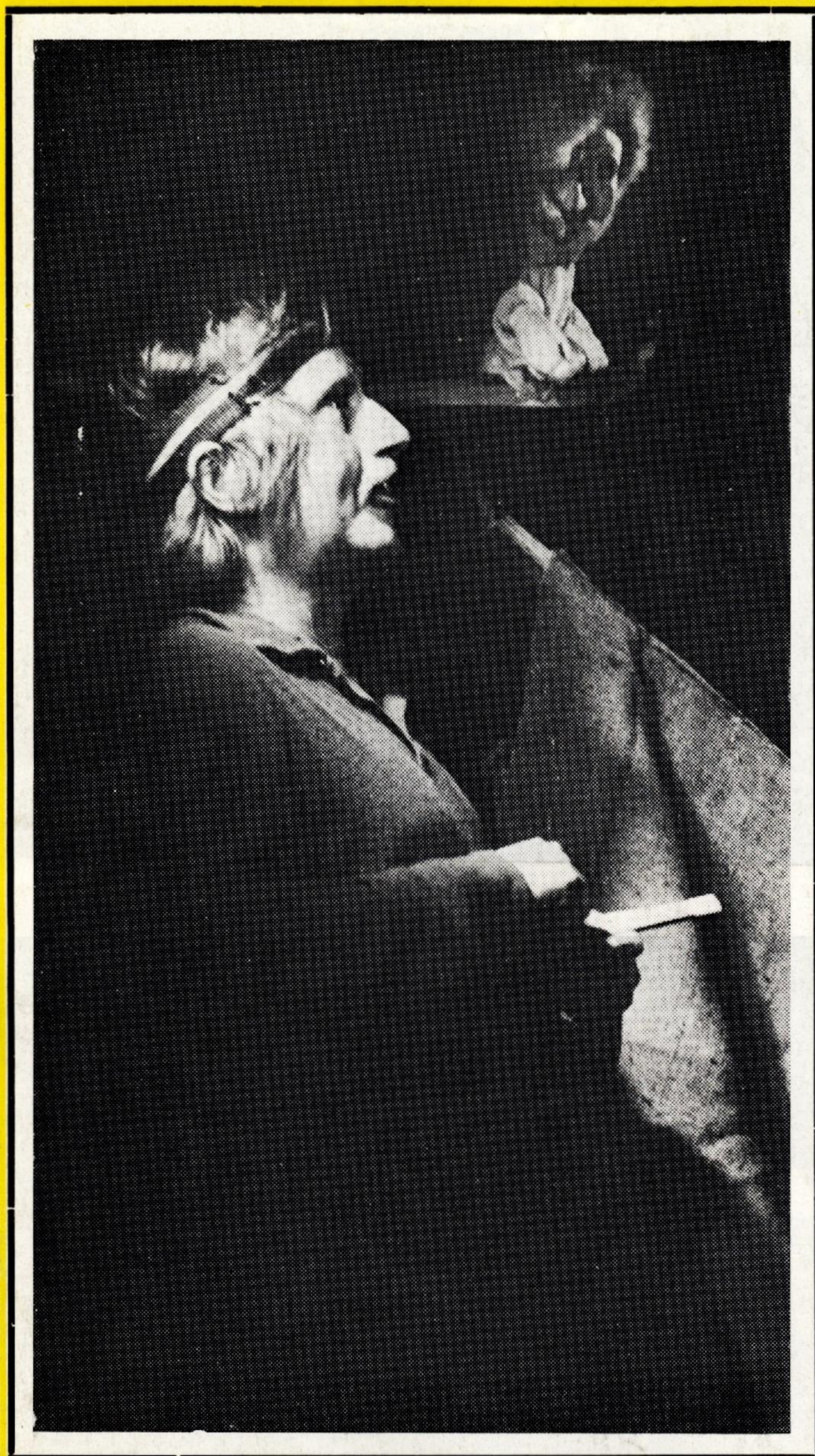
AMATĚŘSKÁ SCÉNA

11 • 1991 • 6 Kčs

Dvě hronovská zamyšlení

Z deníku 61. Jiráskova Hronova

Klub mladých divadelníků

Hronovské střípky

**Rozhovor s Václavem
Martincem**

Jiráskův Hronov v roce nula

Rádobydivadlo OB Klapý — A. Galin:
Hvězdy na ranním nebi,
foto: Ivo Mičkal

DS Bangrot Teplice-Novosedlice
— Z. Matějka a P. Votický. Úžasná komedie,
foto: Ivo Mičkal

odpovědnosti i křečovitost pramenící z třeba jen podvědomé kalkulace na efekt. Hrát to, na co soubor stačí a co si vezme za své, toť tajemství úspěchu amatérského divadla, ostatně nejenom amatérského.

Myslím, že letošní Hronov nastavil zrcadlo ochotnickému divadlu opravdověji než minulé ročníky. Máme nadávat na zrcadlo? Řada špičkových souborů se letos nezúčastnila — důvody známe nebo tušíme, a tím byly jaksi více obnaženy problémy „řadového“ amatérského divadla. A to je myslím dobře! Snad nás to přiměje k tomu, abychom se v nových podmínkách znovu začali zamýšlet nad smyslem amatérského divadla.

Ota Smrček

Jiráskovo divadlo s novinkou letošního JH — koňským spřežením k okružním jízdám, foto: Zdeněk Secký

Z deníku 61. ročníku Jiráskova Hronova aneb Divadlo na rozcestí

Nejprve o tom, co předcházelo:

- nejistota v otázce, zda vůbec letošní Hronov a když tak jaký, leitmotivem finance, finance, finance (dotace MK ČSR prostřednictvím IPOS ARTAMA činila letos 200 000 Kčs)
- spory o koncepci Jiráskova Hronova, jež vyústily v pojetí letošního ročníku jako scénické žatvy všech druhů a žánrů amatérského divadla, tj. jako nesoutěžní přehlídky
- výběr festivalových titulů čtyřlennou programovou radou složenou z předních osobností amatérského i profesionálního divadla, z odborných pracovníků pro oblast amatérského divadla a zástupců zájmových organizací včetně zástupce hronovského
- katastrofálně nízký počet přihlášených ještě pár týdnů před zahájením přehlídky
- truchlivé zprávy o stagnaci souborů, jež se v Amatérské scéně projevovaly bobříkem mlčení na všechny výzvy a prosby o zprávy o jejich práci
- vyschlé rodinné rozpočty na dovolenou eventuálních zájemců o Hronov (finance, finance, finance . . .)
- únavné vedro ochromující ochotu se vůbec někam trmácet
- a přes to přese všecko chuť a touha amatérských divadelníků a jim podobně posedlých okusit opět atmosféru hronovské pospolitosti

sobota 3. 8.

A tak jsme se nakonec v sobotu na Florenci sešli v reprezentativním počtu tři členů (kromě nás dvou redaktorek jsme umluvily i stálého dopisovatele a příznivce AS Jiřího Brixho) a vyrážíme na čtyřhodinovou pouť do Hronova. Při jízdě chvíli poté, co začala inscenace Zahrady, což mě dost mrzí, právě o tohle představení jsem nechtěla přijít (a jak ohlasy dokazují, právem). Nicméně je horko, je nutné se ubytovat a konec konců je před námi celý týden s dalšími 21 inscenacemi. Privatizace zasáhla od loňska Jiráskův Hronov dalšími vymoženostmi: zřejmě jako jediní účastníci bydlíme v soukromí v příjemném domečku u lesa asi 20 minut od divadla. Nelituje, paní domácí je vlídná a pohodlí dokonalé.

Oficiální zahájení je očekáváno až odpoledne, ale festival se už rozběhl. V pátek večer hrál v Jiráskově divadle soubor **Tyl z Říčan** Kohlhaasův morytát **Čert nikdy nespí aneb Ryba ve čtyřech** a ve Slavii **Teatr im. mjr. Szmauza z Českého Těšína** adaptaci Kafkovy povídky **Venkovský lékař**. O **Trnkově Zahradě** v podání souboru **Cukrnebudem Svitavy** už byla řeč. O říčanské Rybě ve čtyřech soudí M. Schejbal ve Zpravodaji, že „tála do živého, protože otevřela problematiku tzv. zábavného divadla, které — soudě podle dramaturgické skladby přehlídky — bude tvořit jednu ze základních linií tohoto svátku amatérského divadla.“ Ale zároveň vytýká inscenaci

mnohomluvnost a monotónnost. Luděk Richter o něco dále dodává: „Je to divadlo, jehož ambicí je dokonalé řemeslo. Ambice chvályhodná. Jenže chybí-li vnitřní angažovanost, sdělený vztah k postavě a situacím, v nichž se ocitá, zbude jen snaha o naplnění rutiny. (. . .) Nevystavěné situace nemohou vytvořit souvislý a smysluplný děj a tedy ani téma. Téma chybí a místo něj se přilepí ďábel vykřikující téze.“

Venkovský lékař dopadl lépe, zaujal i ministra kultury M. Uhdeho a v diskusním klubu rozpoutal debatu na téma epičnosti a dramatickosti v divadle. M. Schejbal ve svém rozboru vyjádřil zklamání nad tím, že inscenace nepřinesla novou, „svou“ kvalitu, která by obhájila inscenování původně nedramatického útvaru, a setrvala v podstatě u převyprávění povídky více, ale častěji méně vynalézavými prostředky. Ale přesto Kafkův Venkovský lékař patřil zřejmě k tomu nejlepšímu, co letošní Hronov divákům nabídl.

„Břínk, a je to tady. Zahradě souboru Cukrnebudem by jistě slušelo méně okázalé jeviště a posez na dosah ruky. Bezprostřednost až ležérnost, hravost až rozpustilost jsou pro mne znakem představení určeného všem, kteří milují fantazii. Jsem ochoten odpustit porušení temporytmu v místech nepřilíh dobře rozvedené improvizace, jsem ochoten odpustit jakousi zatěžkanost písniček, které pánové zpívají stejně ležérně, jako pak hrají a najednou v tu chvíli je to bez ajfru. Odpouštím, protože představení mne na-

plňuje pocitem přítomnosti tvorby, předávání rozumných dávek kamarádství, lidskosti, která nepoučuje, nezavádí. Břink.“ — Jiří Pokorný v 2. čísle Zpravodaje. Opakuji: je mi líto, že jsem Zahradu propásla.

Od 15.00 bloudí Hronovem dechovka, jejíž poněkud rozladěný, leč s elánem vyluzovaný zvuk doléhá na náměstí tu od severu, tu z jihu (o ostatních stranách nemluvě). Kolem trávníku se shlukují lidé, zpočátku je jich proti jiným létům málo, ale kolem půl čtvrté zhoustnou na slušně vyhlížející dav. (Ve 3. čísle Zpravodaje se pak dočteme, že návštěva diváků na slavnostním zahájení 61. JH byla dle místních pořadatelů největší za posledních pět let. Inu, možná počítali i skauty, koňské spřežení a dechovku.) Minutu před půl čtvrtou se dostaví ministr kultury se svou suítou a pár minut poté utichne i dechovka a nahradí ji reprodukované, o něco vyladěnější fanfáry. O úvodní slovo se podělí tři řečníci. Přednost má pan ministr Uhde. Po zjištění, že letošní Jiráskův Hronov má ve srovnání s loňským pouze třetinovou účast diváků, označil tento stav za dobu přechodu, kdy pod divadelním praporem vydrží pouze ti, kteří divadlo vnitřně potřebují. Vyjádřil naději, že to bude doba zkoušky blahodárné, nikoli likvidující a jeho věta, že „divadlo přežilo v nesvobodě, jak by mohlo zahynout ve svobodě“ se dostala dokonce i do Zpravodaje jako jistý leitmotiv festivalu. Herec a poslanec Vladimír Čech pozdravil festival jménem ČNR, starosta města Hronova ing. Miroslav Houštěk (divadelník a donedávna i režisér souboru) nás ujistil pohostinností, srdečností a přátelstvím. Poté skauti vztyčili státní vlajku (nechápu přesně proč státní, když festival má svoji a ta už vlála vedle) a po s odvahou zahráné hymně byl

DISK MěKS Trnava-Kopánka — B. Uhlár, M. Karásek: PAT (Kto sú svine)
foto: Ivo Mičkal

Teatr im. mjr. Szmauza Český Těšín — F. Kafka: Venkovský lékař
foto: Ivo Mičkal

61. ročník Jiráskova Hronova zahájený. Stručně, věcně, bez zbytečných řečí a okázalosti.

O půl hodiny později se scházíme na tiskové konferenci s trojicí zahajovatelů a organizátory 61. JH v divadelním klubu. Účast novinářů je překvapivě silná. M. Strotzer nás informuje o organizaci dílny v Dřevíči. Letos byla k účasti vyzvána záměrně nejmladší generace 15–22 letých a skutečně, 4/5 divadelníků jsou ve věku 16–18 let. Z původních 63 přihlášených sedm svou účast vzdalo, ostatní jsou rozlosováni do tříd k některému z pěti lektorů: Václav Martinec se

bude zabývat pohybovým divadlem, Tomáš Žižka prostorem a společnou hrou, sovětský režisér Jevgenij Slavutin hereckou metodou Michaila Čechova, Oldřich Kužilek improvizací a dr. Jan Borna analýzou textu. Dále se diskuse točí kolem situace amatérského divadla. Na otázku, jak dlouho potrvá ona „zkouška divadla“, odpovídá ministr kultury M. Uhde, že až do schválení nového daňového systému a podpor pro oblast kultury k 1. 1. 1993 nemůžeme počítat s dotacemi pro kulturu. Stát bude podporovat tam, kde bude mít přesvědčení, že divadlo má co říci a má své diváky, nelze podporovat projekty pro 30 diváků. Upozorňuje na možnost podpory ze strany místních úřadů a sponzorů z početné obce soukromých podnikatelů malé privatizace. Ostatně i letošní Hronov sponzoruje třináct soukromých firem, jejichž inzerce se objevuje na stránkách Zpravodaje. Řeč je i o vzniku a správě divadelní nadace. Finance, finance, finance . . . Pokouším se odvést pozornost k neméně zásadní otázce současného (nejen amatérského) divadla, tj. k nutnému zamyšlení souborů nad tím, o čem a pro koho hrát. Vždyť víme, že svoboda amatérského divadla byla v nedávné minulosti proti profesionálům záviděníhodnou devizou. Odpovídá pan ministr Uhde: „Amatérské divadlo méně, profesionální více, žilo donedávna z gesta úšklebku, polemiky s oficiální politikou. Představení, která dnes statečně bojují s padlým režimem, jsou mrtvá. Do budoucna bude podstatné, ne co chtějí lidi slyšet, ale co jim chceme a jsme schopni sdělit. Krize divadla je svým způsobem zdravá, donutí profesionály i amatéry hledat to, co v sobě máme a jsme s to divákům nabídnout. Kdo dosud jel a jede na cizí štávu, nastane pro něj chvíle zlá, protože štáva už neteče, ale kdo jede na svůj vnitřní

motor, kdo je skutečně tvůrčí osobnost, bude mít co říci i dál. A proto si myslím, že z toho divadlo nemůže vyjít tak zle.“

V 17.00 usedáme do hlediště Jiráskova divadla, abychom zhlédli naše první festivalové představení. Je jím hostující slovenský soubor z **Trnavy** s Uhlárovou a Karáskovou inscenací **PAT** (Kto sú svi-ne), označenou jako hold 40. výročí padesátých let. Soubor známý a renomovaný, na JH uvedl inscenace „A čo“ a „TANAP“, jež demonstrovaly Uhlárovu metodu dekompozice. Rodina, v níž je zastoupena Desdemona a Merkucio, stejně jako Nevěsta či Pračlověk, obědvá kolem stolu bryndzové halušky. Vpravo v ozdobené rakvi umírá Dědeček, který za svůj život nadělal spoustu dluhů, k jejichž zaplacení se teď nikdo nehlásí . . . Matka, těhotná padesát let, porodí dlouho očekávané dítě — Kačera Donalda v červeném obalu. Scéna stylizovaná do 50. let, naddimenzované figuríny obalené bílým papírem a převázané tlustými červenými provazy. Metafory čitelné, snad až příliš čitelné . . .

Koláž situací, velmi často bez výrazné pointy nahrazené dobovým songem, působí více či méně problematičtě. Přesto pro mě občas zablyskne divadelností — marný pokus uvést do provozu nefungující létající koberec, tango „Skôr než odídeš“ zpívané spolu s umírajícím dědečkem, slibné odkazy k shakespearovským postavám, absurdnímu divadlu a černočernému humoru . . . Nicméně ve srovnání s výše jmenovanými inscenacemi trnavského souboru je to málo. Divadelní studio **D 3 z Karlových Varů** nabízí autorské představení **Škola hrou** v Sokolovně. Z programu se dovídám, že jde o kompozici dvou učitelů matematiky a skupiny stávajících a bývalých žáků všech možných školských zařízení. Z toho, co vidíme, je patrná inspirace Žakovými Študáky a kantory, „pamětníckými“ filmy typu Cesta do hlubin študákovy duše a především vlastními zážitky, o něž není mezi aktéry představení zřejmě nouze. Předvádí se nám variace študácké „hlíny“ v hodinách češtiny, fyziky, dějepisu a chemie. Je to nabízené s vervou a elánem, ale zároveň s šílenou neumělostí, jež vede ke křeči, přehrávání, šaržím a exhibicionismu. Nicméně publikum, v němž je dost mladých, to představení bere, nacházejíc v něm situace sobě vlastní, takže o způsobu předvádění už neuvažuje. Na odchodu jsem vyslechla rozmluvu dvou „šestnáctek“, které si libují, že „Tadle a ta Zahrada bylo perfektní!“

neděle 4. 8.

Od 9.30 funguje v malém sále Jiráskova divadla diskusní klub k uvedeným představením. Na rozdíl od jiných let je letos diskusní klub jen jeden a vládne mu názor sedmi lektorů, kteří se houževnatě brání označení porota. Těch sedm statečných představují: dlouholetý znalec amatérského divadla a mnohonásobně zasloužilý člen JH prof. **Jan Císař**, odbornice na slovo vzatá, dramaturgyně **Jar-**

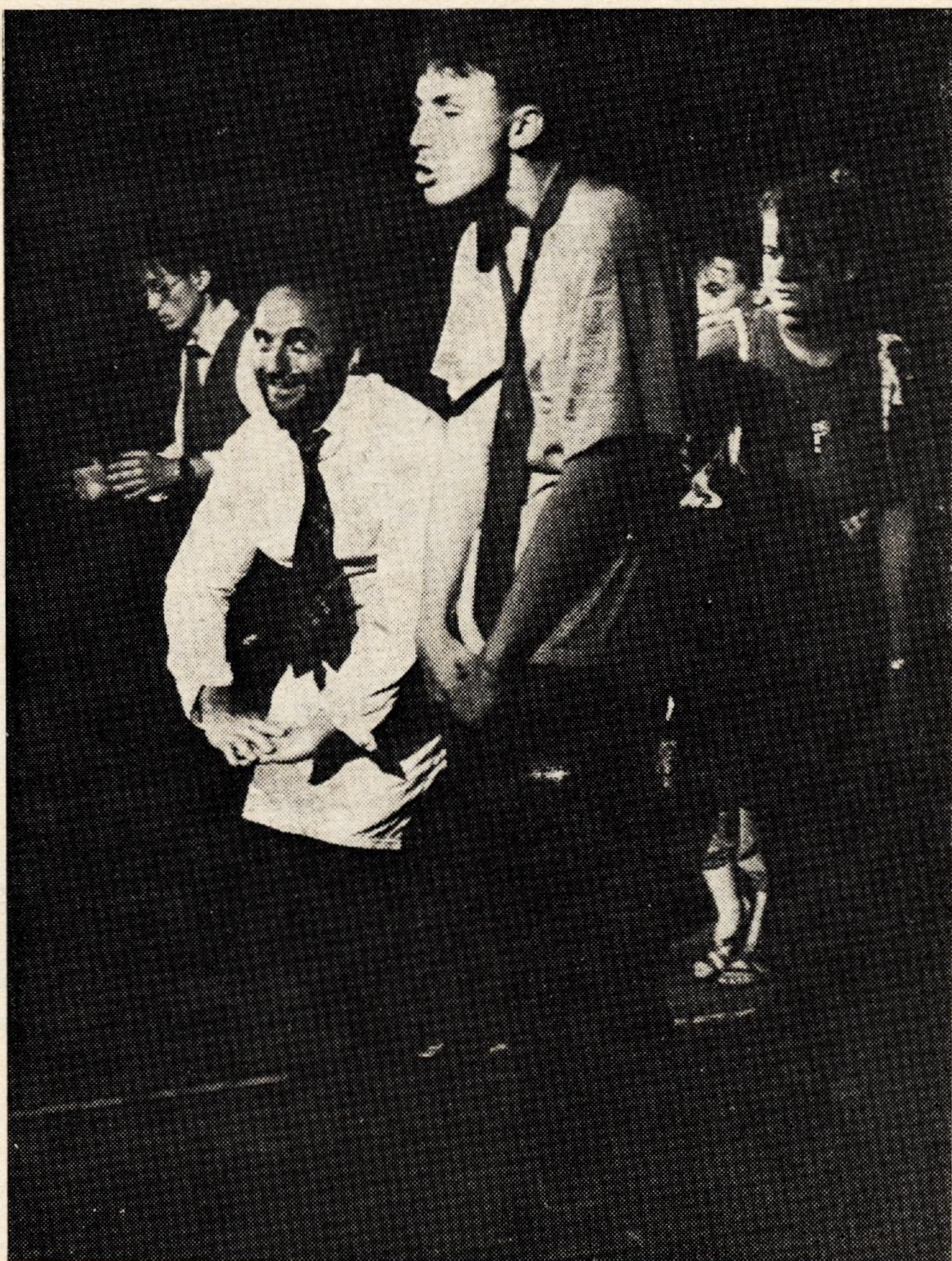
mila Drobná, zprofesionalizovaný amatér **Milan Schejbal**, odborník na dramatickou výchovu, učitelka ZUŠ **Jiřina Lhotská**, režisér a pedagog DAMU **Jiří Fréhar**, novopečený starosta města Vodňan, PaedDr. **František Zborník** a scénograf **Ján Zavarský**. Co touto formou diskusního klubu sledují, vysvětlil za organizátory Milan Strotzer: „Loni jsme postrádali ucelený názor týmu odborníků a možnost konfrontace s vlastními názory účastníků. Letos by nemělo jít až tak o zpytování dokonalosti inscenací, jako spíše o to, zda už máme o čem hrát, či zda jen směřujeme k úlibě divákům.“ Nicméně vzhledem k časovým dispozicím i množství hodnocených inscenací (v průměru tři denně) se diskuse točí poněkud kolem včera spatřeného. Hodnocením inscenace je pověřena vždy dvojice lektorů, po ní dostává slovo Ján Zavarský, aby přičinil své poznámky k scénografii, což je ovšem pozice nevýhodná, neb předešlí lektori ve snaze o úplnost mu lezou do zelí. Nicméně Jano se toho zhostí se sobě vlastní bezprostředností tak, že skromně a nenápadně, leč o to bystřeji a pronikavěji rozebere podstatné rysy celé inscenace. Poté je dán prostor ostatním lektorům a pak divákům a tvůrcům inscenace. Pravdou je, že hodnocení lektorského sboru jsou natolik fundovaná a vyčerpávající, že se málokterý z diváků odváží k nim cokoli dodat. Ale na druhé straně je

konfrontace názorů sedmi renomovaných osobností — alespoň pro mne — zajímavá a inspirativní.

Nedělní diskuse se točí nejvíce kolem karlovarské Školy hrou a rozporem mezi její začátečnickou neumělostí a vřelým diváckým přijetím, jímž soubor argumentuje coby důkazem kvality. Ve chvíli, kdy se diskuse ocitá na mrtvém bodě, vpadá do sálu rozjařený divák s písní „Pivovarský koně“ na rtech, aby nám oznámil zprávu, jež je ostatně čitelná i z jeho ne zcela koordinovaných pohybů, že totiž na náměstí dostali pivo. Poté, co šokovaným účastníkům diskuse prozradí, že ho posílá mjr. Szmauz, přidá ještě štědře píseň „My jsme žáci třetí bé“ a pozdrav od Macha a Šebestové. Nato je odeslán o patro níž, na terasu s občerstvením. Musím přiznat, že mě jeho vstup do diskuse svým způsobem potěšil a uvolnil už tak dost pracovní atmosféru.

Ve dvě odpoledne startuje maratón dalších tří inscenací, tentokrát ve Slavii, představením loutkářského dua **Čmukaři z Modřišic Lárek ičičok**. „Bojíte se?“, ptá se nás na začátku Daniela Weissová. A když děti v hledišti tvrdí, že ne, slibuje: „Ale budete se bát!“ A spolu s Jaroslavem Ipserem nám zahrají čtyři z anglických, velšských, skotských a irských pohádek, jež v překladu Pavla Šruta oplývají vtipem a černým humorem těmito národům vlastním: pohádku o kočičím králi

Studio D 3 MěKS Karlovy Vary — Z. Daněk,
J. Burián: Škola hrou, foto: Ivo Mičkal

Tomáši Tumáši, o zlém kouzelníkovi a hodné sestře Janě, o cestě třech bratrů za štěstím a pidipohádku o pidiživotě pidiženušky a pidimužička, která končí příznačně na pidihrbitově v pidihrobečku. Nebojím se (stejně jako přítomné děti), ale strašně se bavím. Jako divák libereckého Naivního divadla obdivuji loutkářskou profesionalitu obou představitelů, s níž stihnou hrát i obsluhovat náročné technické zázemí trojdílného klasického paravánu (včetně pyrotechnických efektů), jako odchovanec Divadla Jára Cimrmana si libuji v perfektním zacházení se slovem i černým humorem, jako dramaturg oceňuji promyšlenou dramatickou výstavbu se smyslem pro zkratku a gradaci, ale především a hlavně jako divák se nechám unášet imaginací a radostí ze hry, která je mi s důvěrou předkládána. Bravo, Čmukaři! Děkuji za zážitek, který v příštích dnech nebude ničím překonán.

Malostranská beseda přivezla z Prahy představení **Hodinového hoteliéra** Pavla Landovského. Už s příchodem do hlediště Jiráskova divadla je divák zasažený pohledem na hyperrealistickou scénu přeplněnou nádobím, akvárii, láhvemi prázdnými i plnými, nábytkem a nejrůznější veteší. Proč ne? Atmosféru zatuchlého mládeneckého doupěte obou protagonistů by to evokovalo docela dobře, jenom . . . jenom kdyby to všechno nebylo nastříkáno na čistotnou bílou (z níž Ján Zavarský při pondělní diskusi hádá dokonce na pokus o sibiřské pláň). Landovského text o hledání a nalézání sebe sama s nahořklou příchutí a pábitelstvím lidí „na okraji“ docela určitě nezestárí. A přece se představení vlekle únavnou hodinu a třičtvrtě, aniž dokázalo diváky výrazně oslovit. Problém je zřejmě jak v režijní nedotvořenosti (nepřesném vybudování vztahů a situa-

cí), tak v obsazení klíčových rolí Fány a Hanzla. Na rozdíl od oficiálních i kulooárových diskusí nemohu srovnávat s legendárním představením Činoherního klubu, nicméně i mně chyběla aristokratická nadřazenost intelektuála Hanzla, v podání Jaroslava Káry poněkud matného a nepřitažlivého. Fišerův Fána dopadl o něco lépe, výrazná postavička zahrnaná se smyslem pro detail. Nicméně představení vládla spíše Zuzi Zoji Timanové a tam, kde je síla Landovského textu, v obraze obou „pábitelů“, zůstalo nenaplněné prázdno. Škoda, protože text i herci slibovali více, jen se vzájemně nepotkali a je otázkou, zda je to — vzhledem k jejich věku a zkušenostem — vůbec možné.

Sen noci svatojánské třebíčského dramatického klubu patřil k nejdiskutovanějším představením letošního Hronova. Rozdělil diváky i lektory na dva nesmiřitelné tábory zvilých odpůrců a tolerantních obhájců tohoto 80minutového, drasticky seškrtaného Snu. Svým způsobem situace totožná s včerejší Školou hrou. Opět divadlo hrané partou mladých, vervně a s nasazením, jež se utápí často v křiku a rámusení stereotypně samoúčelném, divadlo neuctivé k textu, drsné v míře karikatury a nadsázky. Nepohoršuje mě scéna Lysandrova močení do studánky, z níž vzápětí umořená Hermie hasí svou žízeň, chápu i krutost ve vzájemných vztazích, nad níž se pohoršují někteří z kritiků, umlčím v sobě dramaturgické námitky proti odstranění veškerých motivací vztahu Titánie a Oberona, jakož i odchodu milenecké čtveřice do athénské lesa, to vše беру jako právo zahrát si svůj „sen“ po svém. A výsledku nemohu upřít jistou přitažlivost, temperament, radost ze hry, muzikálnost a milenecké čtveřici i určitou dávku citu, jež většina kritiků postrádá. A vřelý divácký ohlas u publika stejně

mladého, jako jsou aktéři představení. Ale tady jsme zároveň u toho, co mi vadí: vadí mi podbíživost a nesnesitelná šarže Dejlova Klubka, jíž lacině útočí na bránice nezkušeného publika, vadí mi samoúčelnost některých triků, jež nedojde naplnění (Puk na koloběžce), vadí mi neumělost skrytá za suverenitu a absence jakkoli organizovaného tvaru. Nakonec mi zbude pouze dojem vervního nasazení a komediálnosti téhle mladé party, která by se ovšem mohla odehrát na jakémkoli jiném textu. Proč to byl zrovna Shakespearův Sen, to nevím. Z nedělního doplňkového programu: V Jiráskově domku jsem se silně praštila do čela o nízké futro. Inu, Mistr byl zřejmě menší postavy.

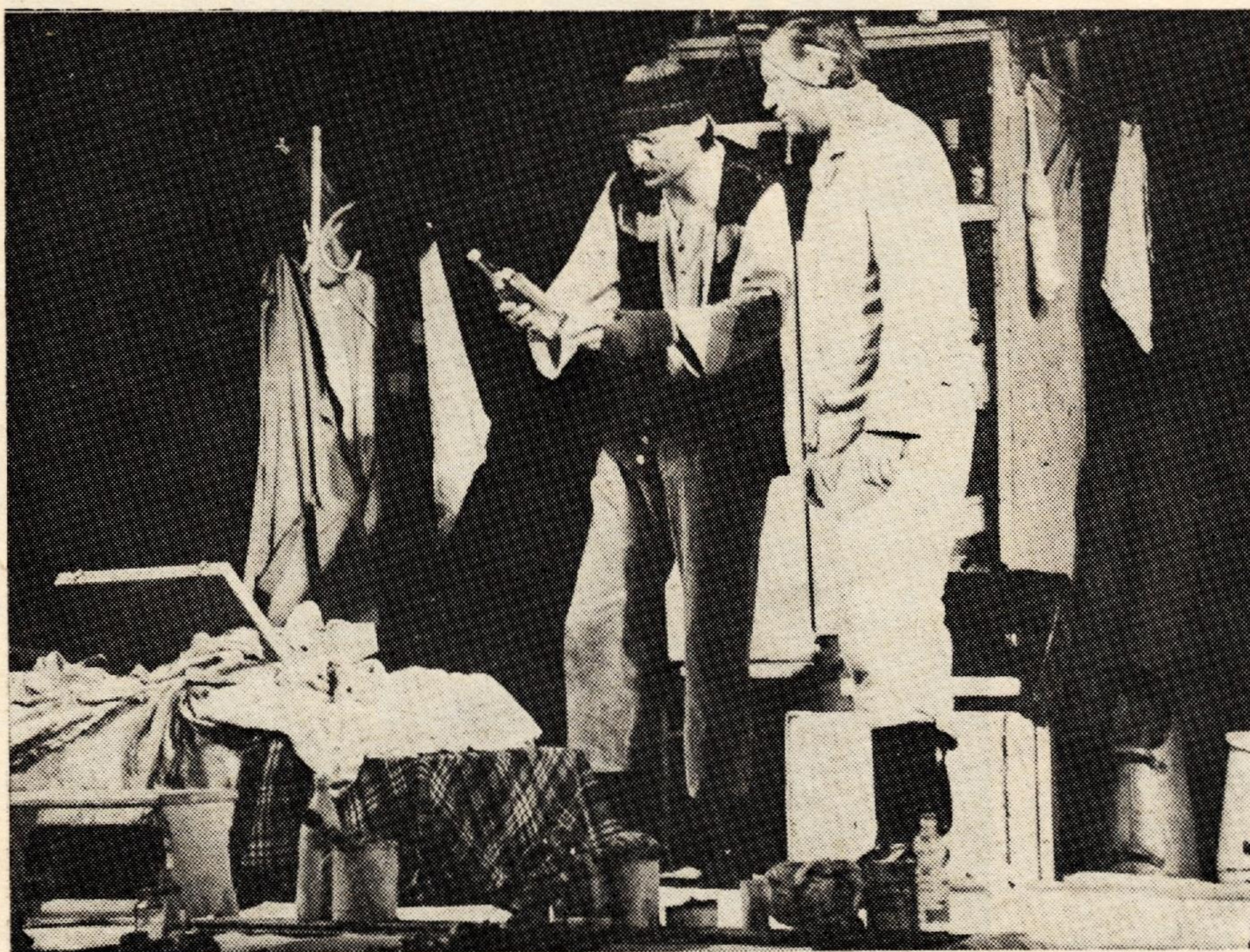
pondělí 5. 8.

Z pondělní diskuse o včerejších představeních vyjímám jen perličky: Jarmila Černíková—Drobná je nazvána za svou zdrcující kritiku Snu zlou, ačkoli její snaha byla poctivá a směřovala souboru ku pomoci, jistá divačka se přiznává, že toto představení viděla 15× (má můj obdiv!), ale to včerejší prostě „nevyšlo“, prof. Císař hájí statečně Sen proti svým kolegům lektorům, dr. Závodský z Brna rovněž s tím, že močení je lidské a také to občas dělává, byť ne na jevišti, Jiří Fréhar nazve druhého ze tří bratrů putujících za štěstím v představení Lárk íčičok idiotem (nedokázal zodpovědět Rudovousovy hádanky) a je za to jiným divákem pranýřován, z diskuse o představení **Hodinového hoteliéra** se vyvine diskuse o hratelnosti tohoto textu dnes bez herců kalibru Oldřicha Nového a Miroslava Homoly . . . Mezitím se v pondělním Zpravodaji dovidám novinu, že 61. Jiráskův Hronov byl zahájen (trochu pozdě, ne?).

Při výborném bramboráku na náměstí volně pokračuje náš redakční diskusní klub a u této bohulibé činnosti nás nachází další členka naší, zjevně nejpočetnější „delegace“ na letošním Jiráskově Hronově, Radka Prchalová, praktikující v Amatérské scéně po dobu prázdnin. O něco později se šplháme do kopce k Sokolovně, kde jsme si smluvili rande před představením s jedním ze zahraničních hostů festivalu, Angličankou Suzan Corrigan. Představení, které následuje, má trvat bez pauzy 15 minut. Trvá 11 minut a i to je dost.

Šnofonius a Mordulína loutkářského souboru ze **Vsetína** není ničím jiným než rozvedenou anekdotou o tom, že když se muž a žena konečně dostanou, nastává pro ně peklo na zemi. Zajímavé loutky — princezna s očima na bradavkách, s lipovým listem na podbříšku a bez kusu nohy, jejímu partnerovi chybí pro jistotu noha vůbec, čert připomíná populární figurku E. T. — vzbudí očekávání, ale výsledek je zklamáním. Navíc si nejsem jista, zda neumělost v zacházení s marionetami je roztomilým záměrem či skutečnou neumělostí. O neumělosti slovního projevu nepochybuji. Tento druh pro-

Malostranská beseda Praha — P. Landovský: *Hodinový hoteliér*, foto: Ivo Mičkal

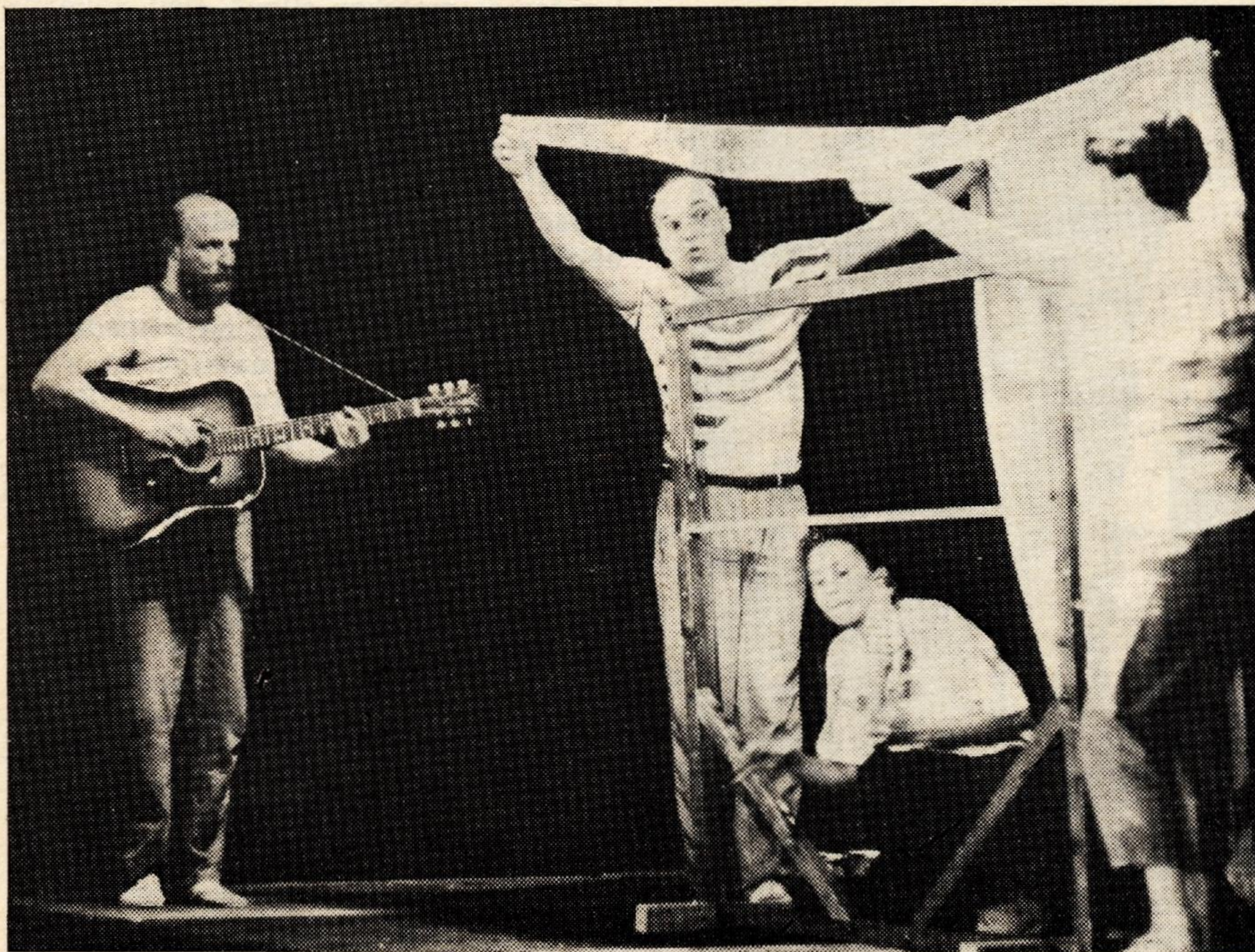

dukce by jistě našel publikum například na Divadelní pouti, tady působí spíš rozpaky.

Zklamání pokračuje v hledišti Jiráskova divadla. **Takový beznadějný případ DS z Přerova** je pro mne název = nomen omen. Hodina únavné nudy, která ve mně vzbuzuje podezření, zda autorem něčeho tak rozvleklého může být skutečně Přemek Rut. Metafora o tom, že neztratím-li naději, promění se mi v jistotu, měla své opodstatnění snad ještě před dvěma lety. Ale její dnešní prezentování jen odhaluje skutečnost, že texty rychle stárnou. Zvláště, je-li prezentován v tak nevynalézavé podobě s popisnou scénou, naivisticky mrckující Nadějí v slušivém zeleném kostýmku a Bezpečností s nasazeným knírkem. Dobrácky nevzrušivý Hejhula má daleko k existenciálně vykořeněnému jedinci a celé to připomíná estrádně pojatou satiru někdy z počátku 60. let. Záplava slovního žonglování s pojmy bezpečnost, jistota, naděje a spravedlnost usvědčovala text z rozhlasového původu, který divadelní prezentace ničím nedokázala obohatit. Takže když Bezpečnost obvinila Hejhulu replikou „Človče, vy mi tu spíte!“, ozval se poblíž mě zoufalý povzdech: „Já bohužel ne!“

Představení loutkářského souboru divadla **FKUFRU Olomouc Nic jenom pro tebe** slibovalo montáž z nonsensové poezie ze sbírky Ostrov, kde rostou housle. Úvodní písnička čtyř herců za orffovského doprovodu mě mile naladila: „Až budu velký, odejdu prostě, někam kde zlatý jablko roste“. Tím malým, který toužil po dospělosti, byl dřevěný panáček, skrze něhož se k tématu dětství a dospělosti vyslovovali všichni čtyři protagonisté. Je to křehké pohrávání se slovy, z něhož to dýchá upřímností a důvěrou. Ne že by bylo všechno v pořádku, mani-

LDS FKUFRU Olomouc — R. L. Stephenson, P. van Ostaijen, A. A. Milne a dal.: Nic jenom pro tebe, foto: Zdeněk Secký

DK Forum Třebíč — W. Shakespeare: Sen noci svatojánské, foto: Ivo Mičkal

pulace s loutkou a dřevěným rámem je někdy více, někdy méně nápaditá, tempo někdy zpomalené, verše až moc rozkouskované a čtveřice dospěláků trochu naivitě odrostlá. Nicméně je jim spolu dobře a kouzlo té atmosféry pohody mě zasahuje. Snad pod vlivem dvou předěšlých zážitků chci jejich opravdovosti uvěřit a nechat se unášet dojmem, že to „nic“ je opravdu jenom pro mne.

Doplňkový program letošního Hronova nehýří zrovna pestrostí. Kromě vítání souborů před budovou JD, jež je sem jako každodenní akce zařazeno (pro mne ne ze zcela pochopitelných důvodů), obsahuje dvě představení mimo přehlídku,

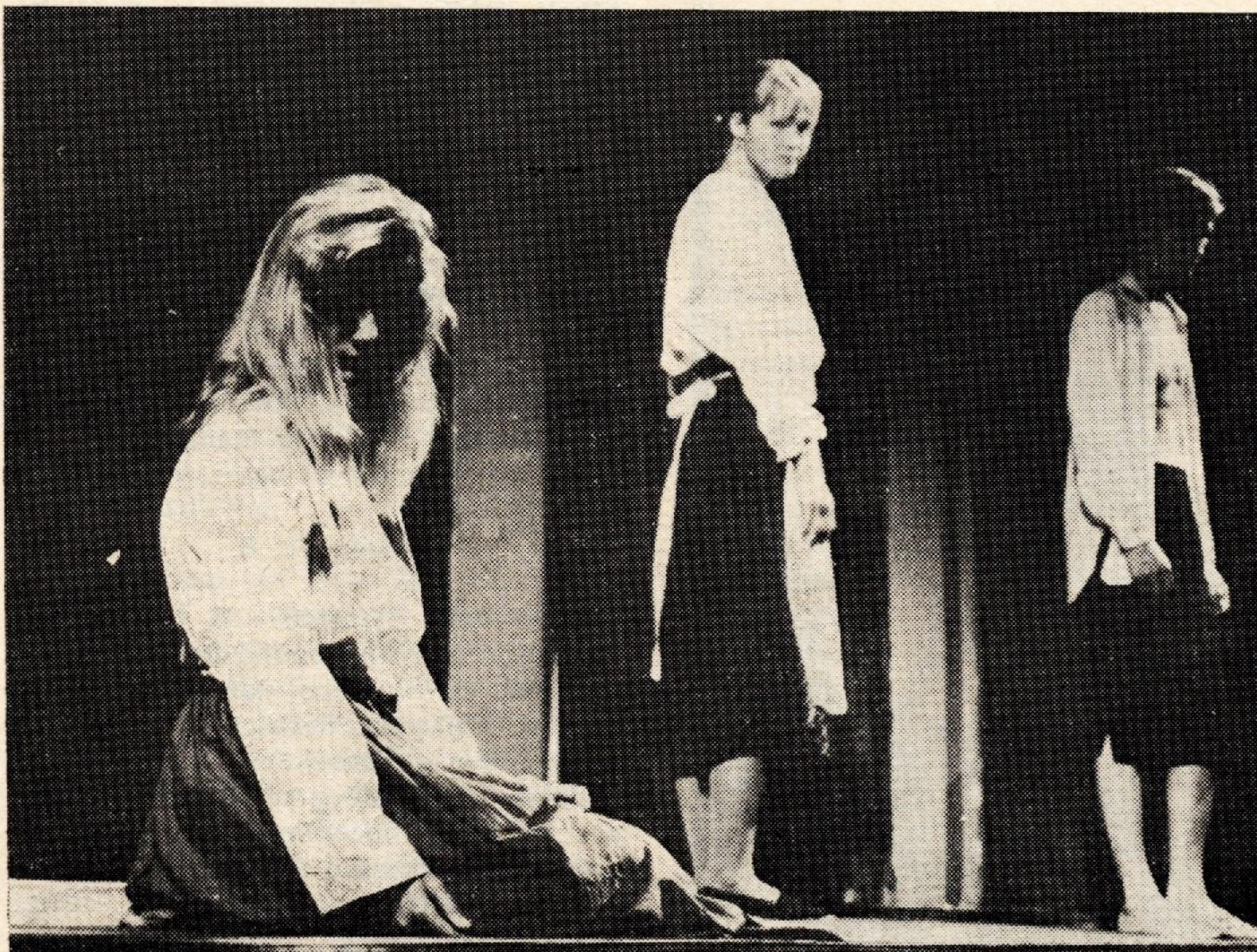
rockový a country koncert a čtení z díla A. Jiráska s varhanní hudbou v místním kostele. Na to posledně jmenované jsem se díky časové kolizi s festivalovým představením nedostala, ale recenze ve Zpravodaji mluví o příjemném zážitku. Nejpodstatnější část nabídky tvoří každodenní večerní filmové projekce v Letním kině, nicméně výběr titulů — snad s výjimkou francouzského Cyrana z Bergeracu — s předpokládaným zájmem ze strany divadelníků moc nepočítá (Rudé horko, Tankový prapor, Brutální Nikita, Hvězdné války, Predátor atd. atd.) — inu komerce především (finance, finance, finance . . .). Pondělní teplá noc nabízí představení **DS Vojan Doubravice Blázní krásní** na letní scéně v Sadech A. Jiráska. Text prof. Kopeckého znám, soubor nikoli, takže zvědavost je na místě. Bohužel, to co nám Vojan nabídl, má ke Kopeckého textu velmi daleko. Není mi jasné, o čem se hraje, ani proč. Tam, kde si herci zjevně s poetikou textu nevědí rady (tři Marie v Mastičkáři), nastupuje vypomáhání si parodií, špílci a improvizovanými gagy. Vše to má ke „krásnému bláznovství“ opravdu daleko a ani křik nedokáže skrýt bezradnost. Tápu k našemu domečku u lesa temnými cestami hronovských zákoutí a v duchu se ztotožňuji s názvem článku v 5. čísle Zpravodaje „A erární baterky nebudou?“

úterý 6. 8.

Dosavadní maratón tří představení slevuje v úterý na pouhé dvě. Vzhledem k tomu, že sluníčko donutilo teploměr vysoko překročit hranici 30 °C, bereme tuhle úlevu s povděkem a po dopolední diskusi, v níž mě prof. Císař překvapil příznivým hodnocením Šnofonia a Mordulíny, dospěv až k filozofickému porovnání se Sartrovými Zavřenými dveřmi, cítím nutnost splynutí s přírodou. Hlu-

boké lesy hned za naším domečkem lákají. „Rostou, rostou?“, zvědíme na paní domácí. Odpovědi, že to za moc nestojí, nedůvěřujeme a jdeme se přesvědčit. Po spalujícím vedru hronovských ulic působí stín starého lesa jako balzám na duši. S kolegyní Radkou Prchalovou přesvědčujeme šéfredaktorku Věru, že aspoň dvě houby zcela jistě najdeme. Dotáhneme to nakonec na čtyři, ale tenhle materiální zisk není podstatný. Ostatně celou kořist věnujeme paní domácí, která nás vzápětí odmění vynikajícími okurkami a mrkvičkou z vlastní zahrádky. (Košík třešní už jsme jí snědly.) Osvěženy procházkou po lese s výhledem na líbeznou krajinu hronovského okolí a s pusou od malin usedáme v 17.00 v hledišti Jiráskova divadla, abychom zhlédly dvě představení, jež mají společného jmenovatele: mládí. První z nich, **DS LDO ZUŠ Písek** zvolil jako předlohu pro své vystoupení Komenského **Labyrint světa a ráj srdce**. Osm děvčat a jeden kluk „chtějí všechny věci světa poznati“. Téma korespondující s jejich věkem, zvláště je-li mezi těmi věcmi závist, přetvářka, nenávisť, sobectví, tedy vlastnosti, s nimiž se ti mladí i v naší obrozené společnosti potkávají na každém kroku. Děti krásně mluví, dokonce mám dojem, že vědí, co říkají, a že o vysloveném uvažují. Pohybují se s jistotou na jednoduché scéně, pracují s maskami, předávají si brýle i kostým poutníka v srozumitelné metafoře, že poutníkem může být kdokoli z nás. Všechno jakoby bezchybně funguje a přece se ve mně rodí pochybnosti. Vychází ta jistota opravdu z nich a nebo je to dokonale secvičené? Přemýšlím, v čem je pro mě problém, a odpověď nacházím až na diskusním klubu příštího dne, když z úst F. Zborníka a L. Richtera zazní výhrada, že jim chybělo hledání, poznání věcí, které jsou zde předváděny ve formě vypreparovaných tezí.

DDS Hudradlo Zlív — M. Slavík: Kirree, foto: Zdeněk Secký

DDS LDO ZUŠ Písek — J. A. Komenský, J. Mlejnek, M. Husinecká: Labyrint světa a ráj srdce, foto: Ivo Mičkal

Snad má na tom vinu i stereotypní sborové opakování dosažených pravd a nešťastné aranžmá dětí do řady na forbině, ale celé to zavání atmosférou školních akademií víc než divadlem. Nejsem sama, v kom hlodají pochybnosti, jak dosvědčuje diskuse, v níž někteří zpochybňují dokonce i závěrečné gesto hledání rukou jako metafory cesty k člověku, které má otevřená duše přijala bez výhrad.

Miroslav Slavík a **Hudradlo** je v dětském divadle pojem na stránkách Amatérské scény často skloňovaný. Na Hronov přivezli irskou pohádku **Kirree**. Vzdušný modrý závěs evokuje moře a siluety dětí za ním dávají tušit, že to mo-

ře bude hrát hlavní roli. Po epickém úvodu, v němž je mi sdělen osud slepé dívky Kirree, se začínám bát sentimentu. Nicméně vstupní scéna dialogu Kirree s chůvou Nancy mě uklidní. Obě děvčata si počínají herecky zdatně, jenom nechápu, proč je režisér honí v chaotickém aranžmá po imaginární světlici. S prostorem se tu vůbec nakládá velmi vágně. Pohádkou o Kirree přestoupil M. Slavík a jeho děti hranice klasického činoherního divadla, jež ovšem klade na herce i režii jiné nároky než dramatická hra. Minimálně na propracování postav, situací, vztahů a aranžmá. Slavíkovy děti jsou na jevišti doma (což platí zejména o dívčí partě), ale úkol zahrát charakterní figuru otce či pána moře Glashtina je zjevně nad jejich síly. Zklamáním je i práce s „mořskou silou“. Děti nahnané za plachtu trpělivě vyčkávají, aby svou akci vzedmuly moře jen jednou, a ve chvíli, kdy je Kirree ohrožována mořským živlem v podobě Glashtina, se nepohne ani myš. Pokus o romantickou pohádku zlivského Hudradla tak zůstal někde na půli cesty a jistě by stál za dopracování. Pro mne začíná problém už u dramatizace, která mi připadá nevyvážená, s množstvím nahozených a nerozvedených motivů (schopnost Kirree naslouchat moři a přírodním živlům, obava z Glashtina či role matky) a naprosto bez konce a poslání. O konci pohádky se dohadujeme ve foyeru i na diskusním klubu příštího dne.

O představení **Jak se hraje mikádo** pražského souboru **Sumus** jsme psali v letošní AS v souvislosti s pražskou přehlídkou, na níž celkem zaujalo. Nevím zda se od té doby změnilo, nebo zda vinou hronovského klima, ale tady téměř všichni shodně zaznamenali postupnou ztrátu kontaktu s dvojicí protagonistů. Sedmdesátiminutová psychoanalýza mužů a žen uvězněných v časoprostorově

neohraničeném vzduchoprázdnu (z něhož se až těsně před koncem výklube ekologicky zničená naše planeta) se vleče v únavném tempu a pološeru. Ne že by nebylo o čem hrát, témat je tu na celou divadelní sezónu, jak poznamenal F. Zborník, ale schopnost obou představitelů udržet naši pozornost je nad jejich síly a nároky textu, jenž balancuje na rozhraní povrchní konverzačky a psychodramatu. Nejpůsobivěji vyzní závěrečná „biblická“ scéna v osvětlené kouli evokující nové stvoření, ale většina z nás přijímá s povděkem konec.

středa 7. 8.

Teploměr překročil 40 °C a to je doba, jež nepřeje divadlu. Po dopolední diskusi se všichni stahují do stínu — někdo do bezpečí restauračních zařízení, jiní na dřevíčské koupaliště, další do parku — každý podle své letory, jak praví Jonson. Mému tvrzení, že procházka lesem osvěží, nikdo neuvěřil, a tak bloumám hronovskými stráněmi sama, sdílím jen společnost babky houbařky. Pod klenbou letitých smrků, borovic a jedlí (jedle! — víte, co to je pro člověka ze zničených Jizerek vidět jedlí?) se nehne ani lísteček a když se vracím do chladivých zdí našeho dočasného domečku, chce se mi všechno, jen ne jít do divadla. Nicméně v hledišti Jiráskova divadla je docela příjemně, a tak se začínám na představení **Rádobydivadla Klapý** docela těšit. Galinova hra **Hvězdy na ranním nebi** mi prošla rukama už před pár lety ještě v ruském originále, dávno před inscenací Divadlem na Zábřeh. Nepovažuji ji za nijak geniální, ale pro soubor s dobrými herečkami může být přínosem. Jen nechápu poznámku v programu, že inscenace je „jakýmsi ústupkem divákovi (nikoliv kvalitativně)“. To je pro mne těžko rozluštitelný rébus. Nechápu ani po představení, které proběhlo bez větších problémů, ale i ohlasu, „žádný výboj, žádné překvapení“, jak konstatoval ve Zpravodaji Jiří Hraše. Herečky pod vedením L. Valeše si tu s větším tu s menším gustem zahrály na ruské prostitutky (kolegyně Radka Prchalová měla dojem, že některé z nich v rámci přípravy studovaly přímo na Václavském náměstí) a dost. O čem a proč se nekonalo. To, co jsem si před lety jako jediné odnesla z textu Alexandra (nikoliv Arkadije, jak tvrdí Zpravodaj — to byl zase Gajdar!) Galina, totiž urputnou a marnou snahu těch čtyř „olympiček“ vydrápat se vzhůru, kde pulsuje skutečný život a hoří olympijský oheň, to se zde utopilo v halasení, komice a trapnosti namalovaných krvavých šrámů, včetně zbytečně připsané smrti hlavní představitelky, kterýžto akt usvědčuje režiséra právě z bezradnosti dovést téma do konce. Škoda. Takhle byl pro mne — a pro mnoho dalších — nejsilnějším zážitkem neustálý strach z toho, že Jiráskovo divadlo vzplane jasným plamenem. Bezstarostnost, s jakou se na jevišti odhazovaly hořící cigarety a oharky z planoucí dekorace stoupaly do šál, mi

vyrážela dech. Snažila jsem se představit si paniku, jakou by podobné počínání vyvolalo v obou divadlech mých předchozích angažmá. Ovšem prof. Císař to pokládal za originální pokus o likvidaci tradice Jiráskova Hronova, který bohužel nevyšel.

Z Wolkrova Prostějova se nesla zvěst o báječném kabaretu **Poslyš, sestřičko z Hradce Králové** s představením **Kdo nevidí tlusté ďábly jak si mastí ryšavé vlasy**. J. Fréhar vyjádřil své nadšení z hronovského představení ve Zpravodaji stručným citátem T. Tzary: DADA JE DADA!!! Prožila jsem hodinu čiré radosti z odpoutané hry, v níž se může téměř vše, jen ne nudit. S touto výhradou bych zkrátila úvodní prezentování manifestů dadaismu ve prospěch vlastního DADA. Ale jinak sdílím nadšení svých kolegů a v hodnocení dávám slovo Z. A. Tichému: „Dadaistický kabaret Kdo nevidí tlusté ďábly jak si mastí ryšavé vlasy nejenom že je (pro toho, kdo na tento klíč přistoupí) zrcadlem labyrintu našeho zmateného světa a srdcí, ale zároveň poskytuje ideální příležitost pro otevření stavidel čiré fantazie a rozpoutání hry pro pouhopouhou rozkoš ze hry samé.“ Pro úplnost dodávám, že v diskusním klubu se přetřásala otázka přílišné krotkosti tohoto kabaretu (J. Zavorský: „Chýbal mi škandál!“) a úniku spíše k poetismu, nicméně reakce některých diváků večerního představení nasvědčovala, že to je i pro ně silné kafe (Emmy Zámečnickové kdosi na nabízení cibule odpověděl „Daj sa vyšetřit!“ a paní vedle mne celou dobu kroutila hlavou tak, že jsem měla obavu o její krční páteř). Sympatická parta dadaistů nepokládá své představení za žádný umělecký průlom a přijetí na WP je prý překvapilo. Důvěrné sdělení René Levinského „Přiznejme si, vždyť je to podvod!“ v rozmluvě po hodnocení беру a replikuji: ale krásný podvod! Slovy F. Zborníka: Gott sei Dank!

čtvrtek 8. 8.

Pyžamový bál na Zbečnicku se vydařil, čtu v 7. čísle Zpravodaje. Přišlo na tři sta lidí a dokonce i místní. Z ankety o práci ministerstva kultury ČR se dovídám, že v lepším případě divadelníkům nepřekáží, v horším je děsí. „MK je pro mne mrtvý pes“, soudí S. Perníca. Inu, milí ochotníci, budeme se asi muset naučit obejít se sami se sebou. V Dřevíči mají problémy s ubytováním a panem školníkem. Ale jinak je stále ještě hezky. V Jiráskově divadle hraje **DS Volyně Mrožkovy Trosečníky**. Tři pánové v černých šatech, na hlavách pomačkaný klobouk, buřinku a cylindr, jak z některého pamětnického filmu, chytají ryby. Mají totiž hlad. Velký hlad. Tak velký, jak jen může mít trojice trosečníků uprostřed pustého oceánu. Od tak velkého hladu je už jen krůček k myšlence, že tři hladoví lidé mínus jeden rovná se dva nasycení. A tak se začíná rozehrávat demagogický zápas o to, kdo budou ti dva. Volyňské trio je sehrané a herec-

ky zdatné, takže se nenudíme. Přesto ve mně klíčí nejasné podezření, že to, co se mi předvádí, není tak docela Mrožek. Je to legrace, místy velmi přesně strefená na naše poměry (scéna volební agitace), publikem vděčně přijímaná. Ale mně chybí nebezpečí. Tady se přece hraje o život a to velmi tvrdými a rafinovanými prostředky. Mrožkem zřetelně nastolené téma násilí a manipulace se utápí v herecky brilantní, nicméně povrchní satirě. Jen tu a tam jakoby vyjukne zpoza rohu. A tak se stane, že na konci věta Tlustého o tom, že nalezená konzerva je zbytečná, protože Malý je přece tak šťastný, zůstane viset ve vzduchoprázdnu. Tvrzení v programu, že „pokud byl Mrožek pro nás ještě před dvěma roky přeci jen divadelně zašifrovaný a odvážný, stal se teď čirým a krotkým jako beránek i v naší ohrádce“, chápu jako příznačný odraz problematiky inscenace. Nicméně: poklona hereckým výkonům pánů Gottwalda, Kubeše a Pikolina.

Muzikantská duše ve mně pookřeje, když večerní představení plzeňského **Divadla D** uvede intonačně čistý a průzračný trojhlas staré renesanční písně Alta trinita beata. Hudební profesionalita vokální i instrumentální složky tvoří minimálně třetinu úspěchu inscenace **Truchlivá komedie aneb Erotická tragédie**. Nejmenší zásluhu na něm má asi značně banální a básnický nedokonalý text Jana Doliny o milostném dobrodružství rytíře Petra s andělem. Nicméně eroticky lechtivé téma je mladému souboru blízké a zmocňuje se ho s humorem a nápaditostí, která dosahuje vrcholu v první půlce představení, zatímco v druhé už sklouzává k ilustraci rozvrklého příběhu. Ale v první půli se bavím a oceňuji invenční práci s masívní dřevěnou postelí s nebesy, která může být zrovna tak humanistickým jevištěm s oponkou, jako místem erotických radovánek, rozesměje mě vtipné řešení milostných scén a neodolatelně komický kůň rytíře Petra. Tihle mladí neusilují o víc, než nač zatím stačí (Truchlivá komedie je označena za první inscenaci hry pro dospělé) a dělají to se vkusem a radostí ze hry, která se přenáší do hlediště. Věřím, že časem najdou i lepší předlohy a využítují rady, které jim lektorský sbor nezištně udělil.

Cestou domů kolem lesa si notuju renesanční popěvky.

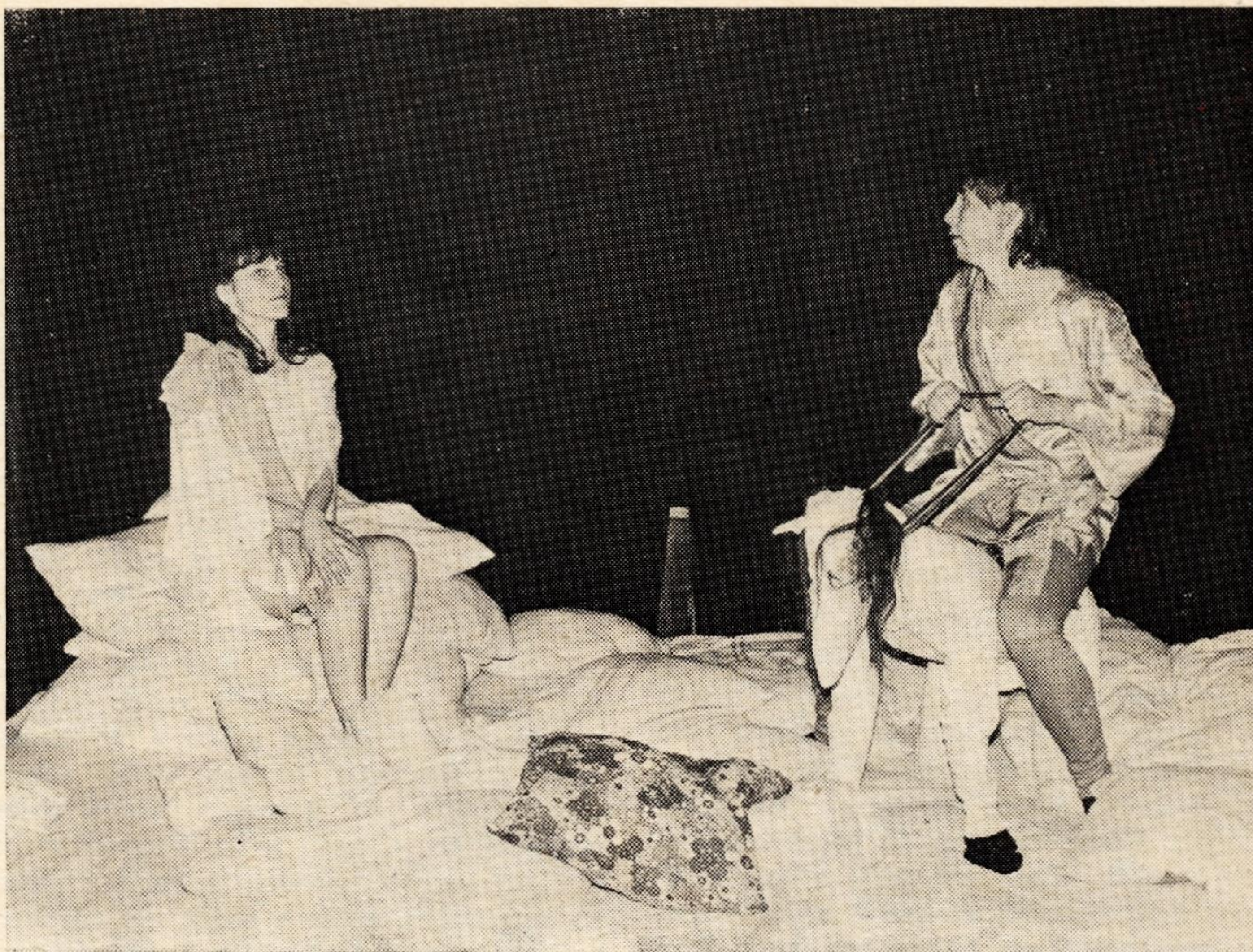
pátek 9. 8.

V pátek po diskusním klubu vyrážíme s Radkou Prchalovou do Náchoda. Blíží se konec a je třeba zjistit možnosti odjezdu. Po nezdařené misi šéfredaktorky Věry Kmochové do Broumova za místenkami, zkoušíme štěstí v Náchodě. Taky zbytečně. V kanceláři ČSAD napřed paní je a má zavřeno a pak tam není a pro změnu má zavřeno. No nic. Aspoň se podíváme na „náchodský zámeček vršku kulatého“ a absolvujeme tříčtvrtihodinovou prohlídku s průvodkyní, o níž se důvodně domnívám, že je na klíček nebo

na baterii. Ale kdoví? Gobeliny a vyřezávaná postel jsou na svém místě, stejně jako nádherná vyhlídka z oken na náchodské okolí. Španělský sál je zavřený, opravuje se. Jsme zvědavý ženský a když se průvodkyně nedívá, nahlížíme klíčovou dírkou. „Jsou tam štuky a bordel“, informuje mě Radka. Potvrzuji, obojí tam je. Po prostudování jízdního řádu směr Praha a Liberec se vracíme do Hronova, nicméně vinou zbytečného vystávání před zavřenými dveřmi dopravní kanceláře nestihneme představení **LDO ZUŠ ze Žamberka Za časů ušatých čepic**, což je přepsaný Kubula a Kuba Kubíkula pro sedm děvчат a jednu učitelku a podle ohlasů je to představení milé a líbezná. Sklání se před ním všichni obávaní hronovští kritikové a nám nezbyvá, než litovat.

Jak jsem se totálně minula s ruským politickým kabaretem — by byl asi nejvhodnější titul pro recenzi na **Modré noci státní policie** v podání **Studentského divadla Moskevské státní univerzity**. Ale nejde o recenzi. Těch vyšlo ve Zpravodaji pět a všechny pochvalné. „Vot, molodci!“, jása Z. A. Tichý. I publikum jása a svíjí se smíchy. A já nemůžu. To, co se mi nabízí jako politický kabaret, je pro mě podvodem páchaným na divácích, krotkým a podbízivým bulvárem, který nemá s politickým kabaretem nic společného. Zarámování kabaretu dusnou atmosférou všudypřítomné KGB se mi zdá pouze vnější nálepkou a narážky na Raisu Gorbačovovou příliš krotké, než aby sloužily jako podklady pro cenzurní zásahy. Scénka se skleničkami jak ze školní besídky a foxtrot s deštníky jak z estrády z 50. let. Je to asi nepatřičné srovnání, ale neustále se mi vybavuje scéna z raného dětství, kdy jsem zatvrzele zasmušilá sledovala rozjařeného strýčka Jedličku, jak se mě pokouší bavit. Podobně opuštěně si připadám v rozjásaném hledišti Jiráskova divadla. Zasmušilost mě neopustí až do konce decibely zahlušeného finále. Je mi líto, minuli jsme se. (Problém, v čem to vězí, mi nedává pokoje ani po návratu z Hronova, a proto absolvuji ještě jedno představení **Modrých nocí** v pražském DSVK. Bohužel, tato terapie se neosvědčila. Zasmušilost se proměnila v zavislost — zejména vůči dvojnásob exhibujícímu Konferenciérovi V. Golovského.)

Na večerní představení do Sokolovny dorážím na poslední chvíli, na rozhovor s dřevíčským lektorem Václavem Martincem zbyla chvíle před představením. Z. Matějka a P. Votický s **DS Bangrot z Teplic-Novosedlic** už svou **Úžasnou komedii** začali. Zatím však na ní nic úžasného neshledávám. Je mi předkládána dost rozpačitá a únavná přednáška o podobě italské komedie dell'arte. Ve 20.13 dospějeme k prologu, odříkávanému bez štávy a tempa, jež je pro komedii dell'arte nutné. A pak se začne valit příběh o milostných trampotách krásné Isabelly, valí se únavně a monotónně, jak chrobáci svou kuličku. Isabella je nemá a její part „dabují“ střídavě oba pánové. Proč, to nechápu, neposkytuje ho

D klub Plzeň — J. Dolina: Truchlivá komedie aneb Erotická tragédie
foto: Zdeněk Secký

žádný další rozměr či vtip. Ve 20.19 prchají první diváci. V programu stojí: hraje se bez přestávky 80 minut. Ve 20.22 je následuje asi osm dalších. Hra dospěla k intermezzu. Jeden z aktérů vysvětluje, co to je, a publikum ožije očekáváním akrobatických kousků. Když se nedočká, mizí pod tíhou dalšího zklamání. Za námi už řady zejí prázdnotou. Je teď řada na nás? Nechce se mi odcházet, snad ze slušnosti, snad podle Cimrmanovy frustrační teorie, zda zbytek bude stejně kvalitní jako dosud předvedené. Když už se situace jeví neúnosnou, zazní z jeviště otázka: „Prosím vás, kolik je hodin?“ Je to tak překvapivý atak na publikum, že nikdo neodpoví. Následuje další pokus: „Kolik je hodin?“ Kdosi ve druhé řadě nesměle odpovídá: „Tři čtvrti na devět.“

„Děkujeme vám, dále vás nebudeme obírat o čas“, uzavírají oba protagonisté a mizí z jeviště. Konec jistě neobvyklý, ale vzbudí moje sympatie. A nejenom moje. Asi s pěti diváky vníkáme za oponu. Dostane se nám vlídného přijetí. Po ničení herci vyznávají, že už to dál neutáhli. Propast mezi hledištěm a jevištěm se roztáhla k děsivému šklebu. Snažíme se popovídat si o příčinách. Nejsou tak složité. Tihle kluci se sešli v hospodě a řekli si, že by nebylo špatné zkusit si nějakou improvizaci. A zaujala je komedie dell'arte. A tak to zkusili a kamarádi se jím smáli. Jenže pak přišla potřeba hrát to podruhé a potřetí a už to zas tak velká legrace nebyla. Na Hronov se nijak necpali, když, tak jen jako doplňková pouliční akce někde venku. Odpoledním představením se prostděli až do konce, večerní vzdali — ku prospěchu svému i našemu. Situace svým způsobem neobvyklá, ale pro výběr na letošní Hronov velmi typická.

sobota 10. 8.

Dopolední diskuse se točí kolem veřejšího Vančury v podání žamberských dětí. Všichni si libují. Upřímnost projevu žamberských holek konfrontována s píseckým Labyrintem. „Láska, která hory přenáší“ může být demonstrován téma anebo sdělená zkušenost. Sdělená třeba skrze „ošúchaného medveďa“. Schlíplý Bangrot se dostavil k rozsudku nad Úžasnou komedií. Z úst Jiřího Fréhara vyzní hodnocení poměrně laskavě. Padne závažné slovo o zodpovědnosti těch, kteří vybírali tituly na letošní Hronov. Prof. Císař označí pokus hrát 30 minutové scenario komedie dell'arte 80 minut za heroický výkon. Jakýsi divák kladě otázku, zda improvizace je ještě divadlo a zda je morální za to platit (finance, finance, finance . . .). Prof. Císař se pouští do odvážného pokusu vysvětlit divákovi, kde začíná a končí divadlo. Odhalujeme lektorskému sboru, který viděl odpolední představení, netradiční zakončení večerní produkce. Shodně se mnou lektori pokládají za plus, že aktéři byli schopni vycítit absolutní nekontaktnost s publikem. Nakonec dostávají něco jako bobříka za odvalu. Diskuse o Modrých nocích státní policie srší obdivem k profesionalismu ruských kabaretérů. Opět jsem mimo. Pobuřuje mě konstatování slovenského diváka, že na takový politický kabaret u nich nemají. A co ta vynikající parta studentů loni v Činoherním klubu a na semaforském Večírku? Jedinou úlevou je pro mne zjištění, že kamarád Jirka Fréhar rovněž označí tento kabaret za bulvár na rozhraní umění a zábavního průmyslu. Ale zůstane ve svém názoru sám. Karel Tomas nám poodhaluje roušku nad vznikem kabaretu, nicméně jeho vysvětlení (byť

leccos motivuje a dotváří) nemůže syplovat dojem z představení.

Sobotní diskusní klub je poslední a v jeho závěru se nakousne zajímavé téma vztahu amatérismu a profesionalismu, které se tu už několikrát nesměle ozvalo. Nicméně všichni jsou vyčerpaní, a tak se odloží ad akta. Ale protože já si s podobnými úvahami lámu hlavu už od svého nástupu do redakce AS a otravuju jimi několik slušných lidí, navrhuji: nemohla by se tato diskuse přenést na stránky Amatérské scény? Hronovští (a nejen hronovští), zamyslete se! Moderátor diskusního klubu Milan Strotzer vybízí účastníky, aby sdělili své dojmy z letošní organizace diskusí. Za sebe mohu říci, že mi tato forma maximálně vyhovovala. Reprezentativní složení lektorského sboru zaručovalo kvalitu přednesených názorů a z jejich vzájemné konfrontace vzešlo mnoho zajímavého. Osobně nepocífuji tak tíživě výtku pasivity divácké většiny. Kdo chtěl, měl prostor k vyjádření svého názoru. Snad vládl v kolegiu ostých z neschopnosti stejně pregnantní formulace názorů, jakou vládli lektori, ale při troše větší provokativnosti ze strany moderátora by se i tato námitka dala odstranit. A na druhé straně nedocházelo k únavným rozpliznutím diskuse do nepřehledného močálu, v němž se snadno utopí její smysl.

Na představení francouzských hostů tápem naprostou tmou hlediště a slepeckými gesty zjišťujeme volná sedadla. Je to vtip nebo záměr inscenátorů? Ať tak nebo tak, ve špatný vtip se promění tištěný program se základními údaji o souboru a stručným obsahem kusu, který každý z nás obdržel u vchodu a schoval si pro klidné přečtení v hledišti. Je nám momentálně k ničemu. **DS P. Picasso z Echirolles** tvoří studenti ve věku 16—17 let, kromě Francouzů je mezi nimi

i Španěl či Marokánec. Pinterovy aktovky pod souhrnným názvem **Cizinec** začali studovat letos v březnu a na Hronově mají premiéru čtyři (tři) z nich. Ze tmy se vynoří blikající baterky herců usazených mezi diváky v hledišti. Scházejí se na jevišti a za doprovodu reprodukováné hudby a life saxofonisty předvedou něco mezi pantomimou, tancem a pohybovým divadlem, ne zcela suverénně zvládnutým. Souvislost s vlastním Pinterovým textem je velice vágní. Od chvíle, kdy nastupuje text, cítím se být skutečným cizincem (nejsou mocna francouzštiny) a snažím se postihnout téma cizince uprostřed nelítostného světa. Není to tak složité, nicméně to, co je nám předváděné, nepřekvapí ani nezaujme. Rozpačitá gestika, stereotypní aranžmá, nejisté pohledy. Asi měli ještě zkoušet. Nechci křivdit, ale spolu s ostatními jsem i já zůstala na francouzské produkci cizincem.

Druhý ze slovenských hostů, **Malé divadelné štúdio Košice** si zvolil jistě nelehký úkol dramaturgickým výběrem **Andrejevova Života člověka**. Existenciální filozofický text se ukázal být nad jejich možnosti a síly. Představení se vleče bez vůně a zápachu a divák se od těch „velkých“ problémů života a smrti záhy vědomě distancuje. Postrádám jakýkoliv vztah herců k tomu, co hrají, který by mi napověděl, proč to hrají. A propadám skeptickému pocitu ze závěru 61. Jiráskova Hronova.

Naštěstí je tu ještě **Tylovo divadlo z Ořehova** s Kovalčukovým **Ondrášem**. A jejich představení mi vrátí víru v smysl amatérského divadla. Nikoli žádným uměleckým výbojem či objevem, ale radostí ze hry a zvládnutým komediantstvím, které si dovede udělat legraci ze sebe, z divadla, z folklóru a ze vznešených pojmů o hrdinství a zradě. Hrají divadlo a baví je to. Hrají divadlo a je

jim spolu dobře. Hrají divadlo a dobře je i publiku. A to konec konců není zas tak málo. Nebo je? Mně to na pozdvihnutí nálady stačilo.

Radmila Hrdinová

VYBÍRAT, ALE JAK?

Šedesátý první Jiráskův Hronov skončil, a tím znova začala práce organizátorů, kteří už nyní připravují ročník následující. Vítán je každý nápad, proto ARTAMA pozvala na 7. září všechny zájemce z amatérských asociací, kulturních zařízení i účastníky letošního ročníku, aby společně zhodnotili průběh přehlídky. Nápad to byl sice dobrý, příliš se však nepovedla jeho realizace. Snad proto, že léto — a s ním i zážitky z Hronova — je už neodvratně pryč, sešlo se nás v ono nevlídné sobotní dopoledne v budově Artamy na Malé Straně pouhopouhých patnáct. Navíc téměř všichni z přítomných byli zároveň členy odborné rady.

Ukázalo se, že nejpálčivějším problémem je otázka samotného výběru. Diskuse o něm trvala dlouho a přinesla některé zajímavé výsledky. Pouze telegraficky:

Všichni přítomní se shodli, že už nebudou hovořit o výběru letošním, který byl víceméně problematický. Pro příští rok je nutné postupovat jinak.

Rozpracován je již konkrétní plán regionálních přehlídek, které jsou plánovány na příští rok a z nichž by měli vzejít účastníci Jiráskova Hronova. Počítá se s tím, že ministr kultury ČR požádá zástupce okresních úřadů, s nimiž se má v nejbližší době sejit, aby převzali nad těmito přehlídkami jakýsi finanční patronát. Hlavní finanční zabezpečení by nesl okres, ve kterém se přehlídka bude konat, ostatní okresy by přispěly určitou částkou. Tyto regionální přehlídky by měly pokrýt zhruba území bývalého kraje. Tato situace je komplikována tím, že v některých regionech se osvědčila spíše metoda výběru, kdy porota objížděla jednotlivé soubory (týká se to především Severočeského a Východočeského kraje).

Výběr na Hronov by měl být změněn v dosavadním statutu v tom smyslu, že garantem nominace bude štáb přehlídky, jehož účastníci se budou muset zúčastňovat regionálních přehlídek. S tím souvisí také otázka posudků na jednotlivé inscenace, od kterých se bude vyžadovat maximální kvalita a sdělnost.

Objevil se také zajímavý návrh na zřízení instituce „ředitel festivalu“. Tento ředitel by měl právo konečného slova v případě, že by se porota nemohla při výběru rozhodnout. Mohl by také na svou zodpovědnost nominovat na festival jeden soubor, a to i v případě, že neprošel regionální přehlídkou.

Nejdůležitější myšlenka však padla někde uprostřed diskuse: „Strašně důležité je s tím už konečně začít.“

Radka Prchalová

DS M. J. C. Picasso Echirolle, Francie — H. Pinter: Cizinec, foto: Ivo Mičkal

KLUB MLADÝCH DIVADELNÍKŮ

Šla hlava lesem. Ponorka. Ponořit se.
Podmořský. Pokora. Podrobení se.
Šly(a) ramena lesem. Podřízený.
Vedlejší. Podružný. Podepsat. Předplatit
si. Plně souhlasit.
Šlo břicho lesem. Následující.
Následný. Další.
Šly nohy lesem. Ostrost. Pronikavost.
Citlivost. Jemnost. Křehkost.
Klesnout. Podařit se. Únava.
Úspěch. Úspěch. Únava. Úspěch.
Šli jsme s Tomášem lesem.

DĚKUJEM.

(ze třídy Tomáše Žižky)

Klub mladých divadelníků (alias KMD) prošel v historii Jiráskových Hronovů značným vývojem. V počátečních letech (cca 70. léta) měl hlavně podchytit mladou generaci divadelníků, přivést je do Hronova a předložit jim nabídku základních technik na špičkové úrovni. Pracovalo se ve velkých skupinách se stejnou náplní pro celý klub. V roce 1980 vznikl druhý ročník KMD, který pak existoval souběžně s prvním.

K velké změně došlo v roce 1984, kdy se již dílny základních hereckých dovedností značně rozšířily do krajů a okresů a kdy již měl KMD mezi veřejností určité jméno (přesto ještě — a ještě několik let — existoval klub na Hronově téměř v ilegalitě — byl „uklizen“ ve Velkém Dřevíči, studijní představení, prosazená právě pro potřebu konfrontace „mladého se starým“ byla uzavřená jen pro klub, nesměla být plakátována apod.). Z KMD byla tehdy vytvořena špičková dílna, resp. čtyři mikrostudia tak vynikajících režisérů, jakými byli I. Rajmont, M. Krobot, K. Kříž a J. Fréhar. Po dvou dvouletých cyklech byl učiněn pokus naplnit stejný model jinými režiséry. Úspěch se již nedostavil. V roce 1990 proto pracoval KMD jako soubor víceméně samostatných tříd s přesným tematickým zaměřením. Poprvé se na KMD objevili zahraniční lektoři — jejich zařazení se však ukázalo poněkud ukvapeným. Vyšlo najevo, že mladí divadelníci jsou jazykově zcela nepřipraveni, ať již šlo o ruštinu, němčinu či angličtinu.

V diskusích o poznávaných jevech i o zhlédnutých představeních mohli seminaristé porovnávat své divadelní i životní poznatky a zkušenosti s pohledem tvůrčího člověka a divadelníka profesionála. Za ocenění v jeho přístupu stojí vedle odborných znalostí a dovedností také fakt, se kterým se vyrovnával s posluchači. Ukázka schopnosti formulovat názor, věcně argumentovat, to bude jistě jeden z největších přínosů. (ze třídy Jana Borny)

Letos se KMD vrátil k opravdu mladým divadelníkům (do 22 let, v minulých letech nebyli výjimkou i mladí přes třicítku). Divadlo je dnes ve složité situaci — v rámci „svatého nadšení“ bylo likvidováno i to dobré, co pro amatérskou kulturu existovalo — mj. zmizela většina krajských a okresních dílen a konzervatoří. Proto jsme se opět obrátili k základům chápání herecké tvorby, i když viděným výraznými osobnostmi naší i zahraniční divadelní kultury. Šlo i o to, nabídnout mladým divadelníkům, ve své tvorbě často úzce zaměřeným, alespoň částečné rozšíření obzoru. Proto nebyli seminaristé dopředu ani rozdělení do jednotlivých tříd. Lektory klubu byli Jevgenij Slavutin, režisér Studentského divadla MGU z Moskvy (totální divadlo, herecký princip Michaila Čechova), režisér Václav Martinec (pohyb jako základ hereckého výrazu), režisér PhDr. Jan Borna (analýza textové předlohy jako východisko herecké a režijní tvorby), loutkoherec a režisér Tomáš Žižka (divadlo založené na výtvarném vidění) a režisér ing. Oldřich Kužílek (herectví a herecká improvizace).

Po týdnů práce s Oldou jsme konstatovali jenom jedno. Klady vysoce překračují zápory. Nedostatek jsme objevili vlastně jen jeden. A sice ten, že týden je málo. Vlastně jsme jenom začali.... Mně osobně přinesl seminář jedno, a sice to, že pokud lidé chtěou, i za těch pár dní dokážou ze sebe vydat všechno, aby se něco naučili (seminaristi) a aby něco naučili (Olda). Základy improvizace byly nepochybně dány.

(ze třídy Oldřicha Kužílka)

Do Dřevíče se sjelo nakonec celkem 47 seminaristů. Do počátečních skupin byli rozlosováni a v prvních dvou dnech prošel každý rukama čtyř lektorů. Pak se skupiny poněkud přerozdělily a od pondělka pracovala již každá třída samostatně. Před pracovitostí a nadšením

mladých divadelníků (ale i lektorů) je nutné smeknout klobouk — od devíti ráno až do půlnoci se nezastavili, večerní diskuse se často protáhly i déle. Zde jsme ovšem narazili na problém „velmi mladých“ divadelníků, neboť pro mládež ve věku 15–17 let musela platit poněkud jiná pravidla než pro dospělé.

Bydlení ve společných místnostech dřevíčské školy, kde nebylo ani kam si dát zavazadla, kde hygiena poplákávala v koutku a kde život vyžadoval spoustu vzájemné tolerance, nebylo jednoduché. Při této úrovni bylo jedině potěšující, že pořadatelé našli možnost, jak noclehy zaplatit a odpustit seminaristům předem plánovaný poplatek. Přesto je do budoucna více než nutné intenzivně hledat pro KMD nové prostory, které budou podobné práci více vyhovovat.

Den u nás začínal postupným probouzením těla — systémem cvičení ovlivněných jógou, která sloužila uvolnění i aktivizování svalstva. Po celkovém rozhýbání následovala dechová cvičení — rozeznávání masky, hlavové, hrudní a nosní rezonance. Mezi nejzajímavější části dopoledního soustředění patřila cvičení rozvíjející pohybovou fantazii a rytmická cvičení.

(ze třídy Václava Martince)

Pro klid práce, pro to, aby lektoři mohli dát seminaristům co nejvíce, i pro duševní i fyzické zdraví frekventantů bude nutné provést mj. i určitou selekci v programu představení, která klub navštíví. Asi bude nutné se zcela nově podívat i na spolupráci KMD s hronovským Zpravodajem, neboť určité napětí a drobné konflikty, které vznikly v letošním roce, zejména nepochopením specifiky práce KMD ze strany redaktorů, byly naprosto zbytečné.

Nicméně, klub po letech opět srostl dohromady, a přestože v pěti třídách, fungoval jako jeden celek. Snad k tomu napomohlo právě užší věkové rozpětí, podchycující převážně jednu divadelní generaci. Pro divadlo tak rostou zcela noví lidé (vždyť téměř všichni byli v KMD poprvé). Na jevištích Jiráskova Hronova jsme si často zvykli vídat absolventy KMD. Příští rok snad ukáže, jak zúročili svoji práci ti letošní. Ale v případě, že se s nimi nesetkáme, je jasné, že KMD svůj úkol splnil — důležitější než jejich budoucí tvorba bude zejména to, co dílna nechala v duši i mozku více než čtyřiceti mladých lidí...

Čmukaři OB Modřišice — J. Ipser, D. Weissová: Lárk íčičok, foto: Zdeněk Secký

Setkali jsme se s úplně novým typem divadla, někdo něco o totálním divadle věděl, ale asi jenom to, že je to divadlo pravdy. Toť vše. Pak přešel týden a každý z naší jedenáctky si uvědomil, že neprohloupil. Semináře byly spíše psychologickými cvičeními o pojmu smyslu života, pravdy a mnoha ostatních věcech. Já vím, že je to jenom stručné psaní bez příkladu, ale nezlobte se, to se musí zažít. Jinak žádné psaní nemá smysl.

(třída Jevgenije Slavutina)

Karel Tomas

V textu jsou použity úryvky z prací seminaristů o jednotlivých třídách.

Dva názory z jedné akce

Letošní Jiráskův Hronov aneb Jací jsme

Dojmy z letošního Hronova? Především smutek. Poprvé po jedenašedesáti letech trvání festivalu se přihodilo, že jeden

z vybraných souborů nedohrál představení; představení založené na improvizaci a na těsném sepětí jeviště a hlediště. Na jevišti se nám, byť neuměle a pramálo šikovně, snažili něco sdělit naši kolegové. Stalo se jim to nejhorší, co se komukoli z nás může přihodit, jakýsi zhmotnělý hrůzný sen všech divadelníků — pokusy o humor, které nenacházejí odezvu, mění se v neodvratný trapas. První se jali opouštět svá místa, za hlasitého klapání židlí a praskotu praktikáblů, lektori klubu mladých divadelníků, tedy dva pánové, kteří si lístky na toto představení nezaplatili, naopak, byli honorováni za to, že tuto inscenaci budou se svými svěřenci analyzovat. Mimo jiné právě proto, aby se dalším nešťastníkům nic podobného nepřihodilo. Tento poslanecko-lektorský impuls dodal odvahy k úprku dalším divákům. Sál opustil demonstrativně celý jeden soubor, který na stejných prknech hrál před několika dny. Patrně se domníval, že účinkujícím šlo o to, aby jmenovitě je urazili, jinak si tento masový, ostentativní exodus nedovedu vysvětlit. Za stupňujícího se zoufalství v očích účinkujících odkrácel člen lektorského sboru a několik dalších diváků, kteří opouštěli komorní sál, kde je znát každé vrznutí židle, s ohleduplností slonů v porcelánu. Ti na jevišti nevydrželi. Pochopitelně. Herec není odtoková roura, je to lidská bytost, v okamžiku svého jevištního výkonu zcela nahá, rozjitřená, bezbranná. Zažila jsem mnoho divadelních představení, zažila jsem i divadelní podvody, vím proto, že existuje i oprávněné rozhodnutí opustit divadlo. Domnívám se však, že by tak člověk, který chce sám sebe nadále považovat za člověka slušného, měl činit pouze v tu chvíli, kdy je z jeviště zjevně uražen, nikoli tehdy, kdy je svědkem

„pocitivé neschopnosti“. Většina herců vstupuje na jeviště podělit se s ostatními o svůj pohled na svět. Mohu souhlasit či nesouhlasit, mohu s nimi souznít nebo nesouznít, mám právo tzv. mít vlastní názor. Jenomže právo na vlastní názor neznamena automaticky právo na neomalenost, netaktnost, hrubost a sprostotu, ani povinnost nezbytně ho ventilovat při jakékoli příležitosti a jakoukoli formou. Herci nedohráli a já litovala, že se do ústavy kromě práva na vlastní názory a svobodu projevu nedá také zakotvit právo na slušnost. Stýskalo se mi po dobách, kdy v hronovských hledištích místo povýšenecké nudy a ostentativně uplatňovaných vlastních názorů panovalo kamarádství, fandovství a jakýsi duch sounáležitosti. Domnívám se, že velikou vinu na letošní nepěkné atmosféře nese Zpravodaj. Hronov je sice amatérská přehlídka, ale obávám se, že letošní Zpravodaj by se na soutěži amatérských tiskovin nedostal ani do obecného kola. Nesl se ve znamení „vlastních názorů“. Názoru lidí kompetentních i naprosto nekompetentních, které však, bohužel, zůstávaly ve sféře pouhé dojmologie. Plátek se stal kolbištěm, na němž si nejrozumnější intelektuálové brousili svůj ostrovtip, soutěžili o to, kdo lépe, vtipněji a brilantněji vyjádří své dojmy a pocity. K těmto závodům se bohužel dali vyprovokovat i členové jinak korektního sboru lektorů. A tak se stalo, že několikrát byla několikaměsíční práce zcela pocitivého souboru, a to často práce, která v posledních dvou letech probíhá ve zcela neregulérních podmínkách, ohodnocena ironickým bonmotem. Seriózní, odborná analýza, vycházející ze znalosti textu, představení, analýza, která by stanovila příčiny úspěchů inscenace, a mohla tudíž souboru i divákům pomoci v hledání další orientace, se nevyskytla. Nechci samozřejmě vzbudit dojem, že všechno, co psal letošní Zpravodaj, byly nepravdy — většina postřehů, tedy vlastních názorů, byla jistě přesná a pravdivá, jenomže mezi pravdou, kterou formuluji proto, že chci pomoci, a pravdou, kterou chci upozornit na svůj výjimečný intelekt, bez ohledu na to, že tím ubližuji, je podstatný rozdíl. Mnohé o tom, jací jsme dnes, léta páně 1991, mi objasnilo, soudě dle názorů lektorského sboru i Zpravodaje, nejlepší letošní představení, tedy představení, které u těchto institucí vzbudilo největší nadšení. Byl to pokus o DADA. Dovolím si zde popsat vrcholnou scénu tohoto představení, která se pro mne stala metaforou letošního Hronova. Tedy: Jeden z aktérů představení svlékl kalhoty a vystrčil na publikum zadek, avšak zadek tento byl přioděn ve spodky. Herec vyjádřil vlastní životní pocit, totiž potřebu považovat za nesmysl a znevažovat vše a všechny kromě sebe, tedy tak, aby neutrpěla jeho důstojnost. A domnívám se, že s tímto svým pocitem nezůstal na letošním Hronově osamocen.

Věra Mašková

ZASTAVENÍ

NEJLEPŠÍ A NEJINSPIRATIVNĚJŠÍ...

61. Jiráskův Hronov byl vyhlášen a skutečně poprvé regulérně, legálně a oficiálně jako „scénická žatva českého amatérského divadla“. A byl — jak napsal v programové brožurě M. Strotzer — „koncipován jako nesoutěžní přehlídka toho nejlepšího a nejinspirativnějšího, co se zrodilo v oblasti amatérské tvorby“ i „jako přehlídka otevřená všem divadelním druhům, žánrům, nejrozličnějším inscenačním postupům, stylům a poetikám“. Takže: 61. Jiráskův Hronov vlastně usiloval o to, aby do sebe zahrnul model stavu českého amatérského divadla v polovině roku 1991. Což samozřejmě pozorovateli zvenčí dává lákavou příležitost položit si otázku, co je tedy v této oblasti amatérské činnosti vskutku nejlepší a nejinspirativnější a vyvozovat z toho logicky i závěry o kvalitách českého divadelního amatérismu. Nepůjdu ovšem tak daleko. Víím, že letos to s výběrem na JH bylo všelijaké, že neexistence systému, který by uskutečňoval jasná pravidla, dodržoval nějaká alespoň trochu společná kritéria tak říkajíc ve „spodních patrech“ amatérského divadelnictví, se nepochybně na úrovni a podobě scénické žatvy podepsala. Nicméně — i tak je do jisté míry možné — po odečtení procent, které je nutné přičíst na vrub tomuto improvizovanému výběru — uvažovat přinejmenším o tom, jak se ty jednotlivé druhy a žánry představily.

Hned na počátku se omlouvám. Přestoupím totiž při této úvaze jakási tradiční či vžitá dělení, na něž jsme zvyklí. Nebudu uvažovat ani v „organizačních“ schématech, v nichž různé soubory vystupují a postupují v soutěžích a přehlídkách, ani se příliš nebudu zatěžovat pojmy, do nichž se postupně divadlo seřadilo — pardon: spíše jsme je tam zařadili — jako je interpretační či neinterpretační atd. atd. Budu vycházet spíše z toho, do jakého systému uspořádávaly jednotlivé inscenace svůj materiál a jaké strukturální vazby budovaly. A z tohoto hlediska hned úvodem je možno konstatovat jedno: nejlépe se dařilo strukturám a systémům, jež se jevištním provedením snažily nahlédnout literární druhy a žánry, jež nejsou určeny pro zdivadelnění, jevištní konkretizaci. To zajisté není nic nového; tuhle tendenci známe už léta. Ale mně jde tentokrát o to zdůraznit specifickou vnitřní uspořádanost tohoto systému, již se zcela nedokonale snažím vyjádřit slovem nahlédnout. Chci tím říci, že jeviště se jaksi dívá na literaturu, nabízí na ni svůj pohled — ale při tom ji ponechává velikou nebo i úplnou samostatnost. Nemí-

ní ji převést v divadelní podobu třeba tím, že si z ní vytvoří dramatizaci, scénář, libreto; že slovo, jeho uspořádání v literatuře podřídí zákonům a principům jeviště. Maximálně to bylo vidět na inscenaci těšínského souboru Teatr imeni Mjr. Szmauza. Povídku Franze Kafky Venkovský lékař hlavní představitel titulní postavy — tedy: venkovského lékaře — doslova četl s minimálními zásahy v klasické epické formě vyprávění v první osobě jedn. čísla. A vedle i kolem tohoto vyprávění vznikalo jevištní vyjádření, jež literaturu právě nahlíželo, pozorovalo. A také na ni nabízelo — doslova a do písmene to byla nabídka: račte si vybrat co je vám bližší, co vám více vyhovuje; jestli to, co napsal Kafka nebo to, co dělá jeviště — svůj pohled. Včetně toho, že i herec čtoucí Kafkův text překračoval nutně rámec pouhého vyprávěče a stával se čímsi jako dramatickou osobou — neosobou.

Mohl bych tu jmenovat další inscenace tohoto druhu, jež si takto — snad méně vypjatě — počínaly. A je třeba přiznat, že patřily jak k nejlepším, tak nejinspirativnějším. (Stejně jako musím pro úplnost připomenout, že přicházely z jiných „organizačních druhů“, jež mají vlastní přehlídky a vlastní soutěže: divadla poezie i divadla loutkového.) To o něčem svědčí. Zejména asi o tom, že v tom rozpětí mezi literaturou a jevištěm, v té konfrontaci významů a smyslů i často patrného střetání dvou systémů uspořádání u dvou materiálů se rodí cosi, co bych nazval překračováním hranic. Hranic druhů a žánrů jakéhokoliv typu a také — to zřejmě především — hranic komunikace. Což musím alespoň trochu vysvětlit.

Přiznejme si upřímně, že nejhůře na této scénické žatvě dopadl tradiční druh divadla, který označujeme v češtině pojmem činohra. Jeho čest zachraňovali Mrožkovi Trosečníci volyňského souboru hlavně díky herectví. Leč při vši úctě k této jistě vyzrálé a cílevědomé práci při podrobnějším pohledu cosi chybělo. A to cosi nazvu komunikací, která příběh tří lidí dokáže včlenit do souvislosti ještě širších, než je právě jen sdělení o tom, co se mezi nimi děje teď a zde na jevišti. Tady se komunikuje díky akcím, jednání o hladu a o tom, jak člověk dokáže zneužít i nejrozličnějších demokratických vymožeností k tomu, aby doslova i obrazně dokázal „sežrat“ toho druhého. Tohle tam funguje dokonale, přesně. Ale Trosečníci jsou také komunikací o svobodě. A na ni se v akcích, v jednání moc nedostalo. Což plus minus platí o všech dalších inscenacích, které

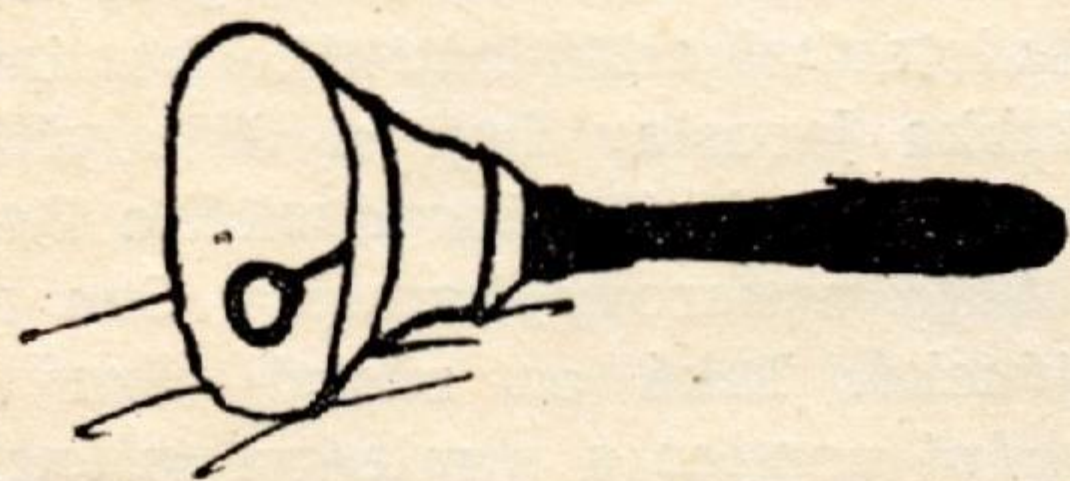
svůj systém stavěly na tom, že jednáním označovaly a sdělovaly příběhy. Někde to selhalo úplně; významy byly ploché, jednoduché, přímočaré, ničím nevzrušovaly. A jindy — což platí především o Snu noci svatojánské DK Forum z Třebíče — jako by jevištní realizace jednáním vyvolávala nechuť k jakési příliš průhledné komunikaci. Patřím k zastáncům této inscenace: soudím, že svůj celkový systém postavila jinak než jenom na kauzalitě jednání a že má své komunikační přesahy. Ale fakt je, že proti postavám milenců, kteří se nejdůsledněji drží tohoto druhového, systémového principu činohry, se ozývaly hlasy nespokojených, vyžadujících cosi jinak a něco navíc.

Takže: jako by v onom poli mezi naprosto svébytnými systémy literatury a systémy jeviště vznikalo území „nikoho“, které je otevřeno komunikaci o něčem širším, bohatším, hlubším než co může poskytnout jenom sama literatura nebo jenom samo jeviště. Jsou to jeho druhy a žánry, které důsledně a s lehkostí likvidují mnohé, někdy skoro všechno z toho, co doposud pevně platí právě v činohře a co odtud po řadu let přecházelo jako dramatická norma i na jiné druhy divadla. Dalo by se na toto téma napsat mnohé. Ale dnes na to vskutku není místo, snad bude příležitost jindy. V tuto chvíli jen musím s lítostí konstatovat, že na poli systému, jehož cílem je pomocí jednání vytvořit příběh dramatických postav, se amatérskému divadlu moc nedaří. Rozhodně je tu minimum inspirace — popudů k tvorbě, tvoření — neabsentuje-li často vůbec. A rozhodně se nedochází na tomto principu ke zdařilým tvarům, spíše naopak. A tak se činohra — nebo ještě lépe: dramatický druh divadla — ocitá v nevýhodném postavení na scénické žatvě JH; bude se tam vlastně dostávat s obtížemi a bude pokulhávat, pokud budou platit ta dvě nej-, pokud se nepřejde na paritní reprezentativní zastoupení beroucí ohled na všechny druhy a žánry. To neznamená, že po něm volám. Kdybych jaksi měl nějakou výzvu v úmyslu, pak bych volal po samostatné přehlídce činohry, dramatického druhu umění, které bude mít své národní republikové parametry. Protože není možné, abychom toto nejtradičnější divadlo odsoudili k jakémusi živoření, abychom jej nechávali čekat, až na ně dojde po jiných. Ale to už je zase o něčem jiném. Treba i o tom, že budeme muset zvážit, co vlastně znamená to slovo „scénické“. Vííme dobře, že to není synonymum pro divadelní. Takže scénická žatva znamená, že na JH patří vše, co se děje na jevišti, třebaže nejde o divadelní druh, ale o systém, jenž také používá divadelní prvky. Zásvěcencům nemusím více naznačovat: na jedné straně je to tzv. divadlo poezie, na straně druhé tzv. dramatická hra, nebo chcete-li jinak dětské divadlo v podobě, již nabylo v posledních letech. V tom druhém případě bruslíme v případě JH na zvlášť tenkém ledě, protože jaksi na vlastní problematiku dramatické výchovy

tam není prostor ani příležitost a v řádu divadla se sice tato „dětská“ představení vzít dají, ale marná sláva: ta dramatická výchova pořád někudy vystrkuje růžky. Ale jde-li o scénickou žatvu a jde-li také o nejlepší a nejinspiračnější, pak asi nezbyde než vrátit se tam, čím jsem začínal tuto úvahu: k překračování hranic ve všech směrech. A možná v tomto duchu chápat i to slovo scénický.

Jiráskův Hronov jako žatva (žeň, sklizeň) veškerého dění, jež ke svému uspořádání potřebuje jeviště a využívá v nějaké míře divadelních prvků s tím, že se prezentuje v poloze představení. V tomto smyslu jde tedy vždycky o komunikaci, která chce být divadlem. O komunikaci, která je schopná sdělovat jisté zkušenosti lidí, objevovat pro ně historicky vzniklé scénické formy, jež rozvíjejí antropologickou podstatu člověka jako bytosti kulturní. Třeba v tom bude a je jádro těch dvou nej-. Tuším, že ono překračování hranic tento trend naznačilo.

Jan Císař

Diskuse je, když...

Byly dny na Jiráskově Hronově, kdy dopolední diskusní kluby patřily k tomu nejzajímavějšímu, čeho jsme se mohli zúčastnit. To neříkám jako výtku souborům, ani nepochlebuji lektorskému sboru, ale konstatuji to jako fakt. Nicméně začneme od začátku.

Jiráskův Hronov byl nesoutěžní přehlídkou, proto jednotlivá představení nehodnotila porota, nýbrž lektorský sbor. Ale stejně jím všichni, přes zuřivý odpor celého seskupení, říkali porota. Lektorů bylo sedm — stejně jako sedm trpaslíků, sedm statečných či sedm loupežníků. Na rozdíl od těchto bytostí ryze pohádkových to však byli skuteční lidé. A sice lidé, kteří musejí mít divadlo velice rádi, jsou neskonale trpěliví a laskavější než babička Boženy Němcové — důkazem budiž to, že ani z jednoho představení jsem je neviděla odejít předčasně.

Představme si je nyní jednoho po druhém. Vtipná, ale nikomu nic neodpouštějící **Jiřina Černíková-Drobná**, která na sebe ve Zpravodaji prozradila, že se narodila těsně před vznikem hnědého uhlí, nyní „veselá penzistka se soukromou živností poradce ve věcech divadelních“.

Kultivovaná **Jiřina Lhotská**, učitelka dramatického kroužku ZUŠ, která občas projevila netušený smysl pro humor. Nestor lektorského sboru: **profesor PhDr. Jan Císař, CSc.**, který vynikal intenzitou hlasu a délkou projevu. V diskusi často odbočoval vzpomínkami ze svého mládí. Znalec scénografie a žen (psal to Zpravodaji!), scénograf Trnavského divadla **Ján Zavarský**; téměř vždy začínal své hodnocení slovy, že už za něj kolegové stejně všechno řekli. Klidný a bez emocí vystupující režisér Realistického divadla **Jiří Fréhar**; pouze jednou se nechal unést a volal silným hlasem, zda jsme se přišli bavit o umění nebo o zábavním průmyslu. **Milan Schejbal**, dramaturg pověřený vedením Žižkovského divadla, režisér a pedagog Státní konzervatoře; v Hronově a okolí známý spíše jako režisér, herec, vedoucí Klubu mladého divadelníka, bard ženských srdcí, lektor, vedoucí diskusního klubu — tedy jako falešný pětník. Lektorský sbor měl také jednu ozdobu a tou byl doopravdický starosta. Byl jím starosta města Vodňan, jinak též režisér a herec vodňanské Šupiny, **PaeDr. František Zborník**.

Představování máme tedy šťastně za sebou a můžeme pokročit dále. Vedle lektorského sboru a zástupců hodnocených souborů se každý den v 9.30 scházela v malém sále Jiráskova divadla jenom ranní ptáčata (redaktorky Amatérské scény nechyběly ani jednou!). Scházeli jsme se, abychom si pohovořili o představeních minulého dne, abychom my, obyčejní diváci, měli možnost konfrontovat své názory s názory odborníků a aby odborníci měli možnost konfrontovat své názory mezi sebou.

Na tomto místě bych si dovolila udělat malou vsuvku: Hodně se hovořilo o letošní podobě diskusních klubů — této problematice bylo věnováno téměř celé jedno dopoledne. Vyskytly se názory, že by měly být kluby menší, zájemci se rozdělit do několika kroužků vždy pod vedením jednoho lektora. Naopak jiní si pochvalovali možnost konfrontace, o které jsem se už zmínila. Osobně si myslím, že právě tato možnost srovnání různých názorů, včetně názorů tvůrců inscenace a významných teoretiků, byla velmi přínosná. Vyvážila i ten nedostatek, že ne všichni, kteří by bývali chtěli do diskuse zasáhnout, měli tu možnost. Každopádně bude zajímavé, jak se organizátoři příštích diskusních klubů s touto otázkou vypořádají.

Končím odbočku a zvu vás, abyste se společně se mnou zastavili u některých debat nad inscenacemi.

Vzácnou shodu projevili lektorský sbor při hodnocení přerovského souboru a jeho nepříteliš povedené inscenace hry Přemysla Ruta Takový beznadějný případ. František Zborník vtělil veškeré svoje hodnocení do věty: „Proč to je divadlo, proč to není něco jiného?“ O hlubší rozbor se naproti tomu pokusil prof. Císař, který se jako vždy snažil nalézt a espoň jeden dobrý chlup. Jeho snahu však zmařil Ján Zavarský, který sáhodlouhý vý-

klad prof. Císaře začínající u středověkých morálit a končící u pokleslých žánrů, shrnul slovy: „K tomu, čo povedal pred chvíľou profesor Císař — je to napísané tak, že aj profesori to ťažko odhalujú.“

Zvláště ve formě byl lektorský sbor při hodnocení pražského souboru SUMUS, který hrál v Hronově hru Jak se hraje mikádo. Lektori nejprve vyzvídali, zda soubor ví něco o autorovi. Na odpověď, že nikoliv, pouze to, že je Turek, zvolal profesor Císař mohutným hlasem, který byl jistě slyšet až na náměstí: „Turek? No to je zpráva, to mění celé moje stanovisko!“ Vzápětí upadl zřejmě do přemítání o autorovi a do diskuse již nezasáhl. Ožil až v momentě, kdy se mezi ostatními lektory rozvinul následující dialog:

„Proč měli ten koňak v plastické láhvi?“

„Protože láhve asi došly.“

„Jak to, tomu nerozumím, většinou přece dojde dřív koňak než láhve.“

Nakonec byla o svůj názor požádána Jarmila Černíková-Drobná, která však se zamyšleným výrazem smutně odpověděla: „Víte, já jsem viděla jenom na pravou stranu hracího prostoru a tam se toho moc nedělo“. Účastníci diskusního klubu se v ten den rozcházeli v povznesené náladě.

Diskuse, tentokrát na požárnícké téma, se rozvinula nad představením Galinovy hry Hvězdy na jitřním nebi, kterou přivezl soubor z Klapý (mimočodem právě tato inscenace dala vzniknout řeční „já jsem z toho klapý“, které se záhy vžilo). Profesor Císař se svěřil, že to byl jeho nejsilnější požárnícký zážitek v divadle. Paní Černíková-Drobná se připojila s tím, že už pamatuje několik požárů v divadlech (po malém uzardění přiznala, že včetně požáru Národního divadla), proto seděla ve střehu a s nohou nakročenou k východu divadla. Do diskuse se přihlásil jeden muž a s naprosto vážnou tváří na adresu inscenátorů řekl: „Dovolte radu, na textil a papír se nepoužívá hasicí přístroj s náplní CO₂. Byl jsem v tomto oboru školen“. Dodatečnou hrůzu a děs vzbudil režisér inscenace pan Valeš, který s úsměvem zavyprávěl příhodu o tom, jak jednou takhle na jevišti zapálili a představitelka Valentiny nemohla hasicí přístroj uvést do chodu. Aby zmírnil negativní dopad svých slov, ujistil přítomné, že od té doby s sebou soubor raději vozí přístroje dva.

V líčení diskusí nad jednotlivými inscenacemi by se dalo pokračovat. Nebylo však vždy tak veselo, jak jsem se vám snažila vsugerovat. Zvláště v okamžicích, kdy se diskuse dostávala k obecnějším otázkám amatérského divadla a divadla vůbec, ve chvílích, kdy se účastníci ptali po smyslu své práce, padal na tváře zúčastněných lehký stín a chmura. Ale na všechno se má dívat z té lepší stránky — to znamená z veselější. Vždyť humor je kořením života.

Radka Prchalová

HRONOVSKÉ STRÍPKY

61. Jiráskův Hronov patří již několik měsíců minulosti. Do festivalové historie zřejmě vstoupí jakožto druhý ročník otevřeného „žatvového“ typu, jak se po tom několik předchozích let z různých stran volalo, ale také coby první, v němž — na rozdíl ode všech minulých roků — — bývala hronovská hlediště často poloprázdná, protože vzhledem ke zvýšeným životním nákladům přijelo o dobrou třetinu návštěvníků méně nežli obvykle. Kvantitativně bohatý divadelní jídelníček dopadl jako celek také trochu mdle, neboť skutečných jevištních lahůdek nebo alespoň pikantních chufovek nenabízel nijak mnoho.

I přehlídka současného společensky přelomového období, která fungovala takřkajíc na poloviční plyn, dávala příležitost k nejednomu diváckému zamyšlení, ať už v soukromých přátelských rozhovorech, v otevřených výměnách názorů na dopoledním společném diskusním klubu se sedmičlennou skupinou lektorů nebo v kritických glosách na stránkách jazykovými chybami oplývajícího Zpravodaje. Následující redakcí vyžádané řádky buďtež proto chápány pouze jako účastnické poznámky na okraj několika inscenací — zpravidla ne oněch, jež byly obecně považovány za umělecky nejzdařilejší, nýbrž spíše těch, které svou jevištní podobou snad poukázaly na nějaký typický nebo obecnější interpretační problém.

Se Studiem MěKS Volyně, které na Hronově vystupovalo dokonce po šesté, jsou již příslovečně spojeny nepopíratelné divadelní kvality — uvážlivou dramaturgií počínaje a vyvráslou hereckou tvorbou konče. Platilo to rovněž o inscenaci známé aktovky Slayomira Mrožka z roku 1961 Trosečníci (hrávané též pod názvem Na širém moři) v překladu Aleše Fuchse, režírované hracími Jaroslavem Kubešem (Prostřední). Repliky trojice protagonistů (dále Tlustý Vladimíra T. Gottwalda a Malý Miloslava Pikolona), vybírající na opuštěném voru, kdo má být v zájmu druhých sněden, ožily před nadcházejícími volbami novými aktuálními významy sociální demagogie, úskalí parlamentní demokracie, manipulace s fakty, deptání slabých — snad jen dominantní téma lidské svobody tu mohlo být průběžně sledováno výrazněji a v samotném závěru pointovaněji. Ve srovná-

ní s filozoficky zřejmě hlubší, avšak depresivnější linií beckettovskou, vychází Mrožek spíše z demýtizace tradičních pojmů a hodnot, hledá zárodky absurdity v běžném životě, brilantní logikou i fantazií je domýšlí do podobenství a podle zákonů grotesky hyperbolizuje. To všechno si volynští dobře uvědomovali a patrně úmyslně nevyhledávali možné přesahy k existencialismu camusovského ladění. Zato i ve filozofickém modelovém textu vypracovali konkrétní charaktery, vztahy a situace a ukázněnými, chvílemi minuciézními kreacemi demonstrovali, co to — v protikladu s často konstatovanou „přibližností“ jiných přehlídkových vystoupení — znamená schopnost herecké koncentrace vůči partnerovi i sdělovanému obsahu. Na rozdíl od uznale přijatých Trosečníků vzbudilo mezi řadovými diváky i odborníky velmi různorodý ohlas třetí hronovské hostování trnavského Disku. Půldruhého roku stará autorská inscenace profesionálního režiséra Blaha Uhlára a výtvarníka Miloše Karáska Pat (Kto sú svine) svým způsobem pokračovala v dosavadní sérii provokativních, uvolněně etudových „dekompozic“ (A čo, Tanap), nadto dříve provázených silácky obrazoboreckými proklamacemi. Ovlivněna polskou meziválečnou i mladší avantgardou (Gombrowicz, Rózewicz), došla však již dále v úsilí formou celovečerního souvislého absurdistického tvaru podat sžíravou komplexní výpověď o marasmatickém stavu naší society. Na originálně zachyceném půdorysu kuriózní rodiny s postavami shakespearovských jmen, prostřednictvím černého humoru a nelitostně analyzujících satiricko-parodických postupů zjevně mínila zapůsobit jako drtivě zobecňující skeptické vize možných společenských krizí. Rozporný dojem z konečného výsledku byl dán nejen rychlým politickým posunem od doby premiéry, ale především tím, že tu přece jen nevznikl (např. v porovnání s textově koncizní Pitínského Matkou brněnského Ochotnického kroužku) jevištně vyvážený a působivý celek. Jednoznačný úspěch, který trnavský experiment zaznamenal kupř. na šestém ročníku mezikrajové přehlídky ve valašské Karolině v září 1990, se zkrátka už neopakoval.

Oba jihomoravské soubory obsadily „parketu“ poměrně ambiciózního rekreativního žánru. Ve známém Tylově divadle Osvětové besedy z Ořechova u Brna po zdařilém hronovském uvedení adaptace Thomasovy Charleyovy tety a aktualizované nonsensové satire Alfréda Jarryho Ubu králem (mezitím přišly na řadu ještě Tylovy zesoučasněné Nové Amazonky) sáhl jeho dlouholetý spolupracovník, profesionální režisér a hudební skladatel Vlastimil Peška, po zkráceném textu Brňana Josefa Kovalčuka Ondráš aneb Komedie o strašlivém mordu ve sviadnovské hospodě L.P. 1715, který před časem upraveně nastudoval v ostravském Divadle Petra Bezruče a s nímž ořechovský soubor letos hostoval ve Švédsku. Na variabilní náznakové scéně Emila Koneč-

ného a v jednoduchých kostýmech Alice Laškové se zrodilo invenční antiiluzivní nastudování, které ovšem místy už jen opakovalo a variovalo režisérovy osvědčené postupy bujného kolektivního herectví ze starších premiér. Podařil se mu kontrast mezi převažující polohou jevištního morytátu (využitím pokleslých jarmarečních prvků demýtizujícího zbojnickou látku) a mezi průzračnou lyrickou čistotou lidové písně či poezie. Jako příznivě přijímaná tečka za festivalovým maratónem byl Ondráš divácky sdělným vitálním večerem, jemuž namísto občas chybějící pointace jednotlivých obrazů dodával vnitřní rytmus sólový i sborový zpěv. Chápali jsme tedy toto zatím poslední nastudování ořechovských především jako odrazový můstek k novým jevištním pokusům.

Potřetí vystupoval na Hronově také Dramatický klub z Třebíče (i on má ostatně Kovalčukova Ondráše na repertoáru), který tu r. 1988 předvedl vítěznou inscenaci Wolkrova Prostějova — jevištní verzi starofrancouzské anonymní skladby O věrném milování Aucassina a Nicoletty a veršovanou obrozeneckou Novou komedii o Libuši Františka Vucedálka. Rok nato byl pozván do Belgie a Velké Británie. Režisér, scénograf a navíc představitel ctižádostivého hostinského Klubka Jaroslav Dejl si dále přizpůsobil adaptaci královéhradeckého Draka, a to Shakespearovy komedie Sen noci svatojánské. Také on zůstal věrný své dosavadní poetice a s mladou talentovanou partou (někteří účinkující studují konzervatoř nebo JAMU) pochopil předlohu jako hudební féerii, mumraj s mnoha „zcizujícími“ jevištními nápady, kterým by ovšem bezpochyby neuškodila přísnější selekce. V dynamickém nastudování si herci sami představovali lehkou, z textilí vytvářenou a vynalézavě nasvěcovanou scénu. Většinu replik překladu Aloise Bejblíka gagovým způsobem „shazovali“ a s neskrývanou chutí si zařádili i v písničkách svého člena Milana Nohy, přičemž nejzajímavěji vyzněly kupodivu výstupy obou šlechtických mileneckých párů. U tohoto nastudování se oprávněně nabízela polemika s názory některých členů lektorského sboru, kteří spíše nežli z nezaujatého vnímání upřímně předkládaného artefaktu vycházeli při hodnocení z aprioristického literárně vědného přístupu k neredukovanému „kanonizovanému“ textu a kteří neváhali aktéry nařknout z morálního cynismu.

Problémem nejednoho hronovského nastudování se stala absence zřetelného režijního výkladu, někdy umocněná diskutabilními kvalitami samotné předlohy. To byl případ pět let pracujícího Rádobydivadla Osvětové besedy Klapý, které si jako jediný domácí kolektiv letos vybralo sovětskou hru — Hvězdy na ranním nebi od Alexandra Galina. U nás méně vyhledávaný autor vychází z vampilovské varianty bohatě rozvinutého proudu komorního, humanisticky a lyricky laděného sociálního dramatu, kde se především

prosazuje nepřikrášleně drsný pohled na mezilidské vztahy, ale jemuž nejsou cizí ani humorné nebo naopak alegorické prvky. Jeho poetika jako by upomínala na Šklovského charakteristiku tvůrčí metody prozaika Isaaka Babela, že totiž „píše jedním dechem o hvězdách i o kapavce“. Ve zřetelné inspiraci slavným dramatem Maxima Gorkého *Na dně* nahlíželi jsme do tragických osudů bytostí přizpůsobujících se ze dne na den na okraji společnosti, přesto však trpících, toužících a instinktivně hledajících, avšak nenacházejících trvalejší východisko ze svého nezáviděníhodného údělu. Ve své době tabuově neotřelé, protirežimně obžalobné „perestrojkové“ drama o internaci moskevských prostitutek v době tamních letních olympijských her jsme u nás před třemi lety viděli v drásavém, muzicky působivém provedení Malého činoherního divadla z Leningradu. Nyní však režisér Ladislav Valeš nedokázal hru dramaturgicky ani scénicky vyložit v její deziluzivní dějové rovině, kontrastující se závěrečnou, katarzi vyvolávající personifikací svobody, naděje a krásy v podobě za úsvitu planoucí olympijské pochodně. Přes několik robustních hereckých výkonů (rozčepýřená děvka Anna Hany Zemanové aj.) vyzněla řada situací lidsky ploše, vykonstruovaně, neuměle a nepřesvědčivě, o špatné dikci interpretů ani nemluvě.

Obdobně dopadli přerovští ochotníci s textem přemýšlivého divadelníka a prozaika Přemysla Ruta Takový beznadějný případ, zobrazujícím pro změnu ve značně abstraktní symbolistní poloze ahasverovské putování anonymního občana totalitní éry za Nadějí, Bezpečností a Jistotou. Příliš literárně zatížená předloha, mající spíše rozhlasové než jevištní parametry, stala se pro hostujícího režiséra a zároveň scénografa Rudolfa Máhrlu příliš tvrdým oříškem: tam, kde bylo možno vycítit přesah až ke středověkým křesťanským moralitám, zbyla na příliš ztemnělém jevišti povětšinou jen vyčpělá estrádní klišé, verbalistická popisnost, monotónní uspávající statičnost a nuda, ačkoliv oba protagonisté (Slavomír Odložil, Alena Hošťálková) prokázali nepopíratelný herecký talent.

Vít Závodský

SUMUS Praha KS Blatiny — M. C. Anday: Jak se hraje mikádo
foto: Vladimír Kunc

O režisérech, babičkách a potlesku

„Víte tady je takové divné publikum. My jsme hráli třeba v Napajedlích a tam se ta hra moc líbila.“ Názor režiséra inscenace, která nepatřila v Hronově k těm nejúspěšnějším, nebyl zdaleka ojedinelý. Vždy, když se něco nedařilo a hra neměla takový ohlas, jaký by si její inscenátoři přáli, svedlo se to na publikum. Pojďme tedy a prohlédněme si zblízka ty zvláštní tvory, kteří den co den usedali v tmavém hledišti Jiráskova divadla, den co den šplhali do kopce k Sokolovně a tísnil se ve vydýchaném sále Slávie.

Publikum, to byly tři babičky, naparáděné ve svátečním šedém kostýmku, pod krkem fiší a přes ruku kabeličku, každý den svátečně naladěné. Publikum byli také členové jiných souborů, trochu napjatí, zda bude konkurence úspěšnější, přesto však kolegiálně tleskající — byt se směsicí žárlivosti a obdivu. Publikem byl také lektorský sbor, který si nenechal ujít jediné představení, přestože se členové občas mezi sebou přemlouvali, jestli nepůjdou raději na pivo. Publikum byli také novináři, s bločky a tužičkami, kteří si někdy laskavě, někdy však s krvežíznivou krutostí sepisovali své poznámky. A publikum byla i mladá Susan, narozená kdesi ve Walesu, která nerozuměla ani slovo z toho, co se odehrávalo na jevišti téměř každý den. Celkem

se jich — vlastně musím napsat nás, protože jsem mezi nimi den co den vyseřadávala také — za celý týden vystřídal celý sedm stovek. Není to, pravda, mnoho. Přesto jsme dokázali naplnit Jiráskovo divadlo ze dvou třetin, někdy jsme dokonce zaplnili celé hlediště. Jak jsme to dělali, dodnes nevím. Jaké tedy bylo hronovské publikum? Opravdu tak strašné, že se hercům klepala kolena a ať se snažili sebevíc, potřebný kontakt mezi hledištěm a jevištěm stále nebyl? Ale ne. Tak to zdaleka nebylo. Osobně si myslím, že hronovští diváci patřili k těm nejlaskavějším a nejtrpělivějším divákům na světě. Nebylo představení, které by bylo vyloženě propadlo, pouze jednou se stalo to, že lidé houfně odcházeli: nejprve se nenápadně zvedla poslední řada, poté se tiše vytratila předposlední a když už zbývali půl hodiny před koncem pouze diváci v prvních dvou řadách, soubor sám raději předčasně skončil. To byl však případ ojedinelý. Nestalo se, že by byl soubor vypískán, nestalo se, že by na konci nikdo nezatleskal.

Domnívám se proto, že pan režisér neměl pravdu. To publikum bylo možná náročnější než jindy, ale na tom přece není nic divného. I na to si musí amatérské soubory zvyknout.

Radka Prchalová

Co se mi líbilo a nelíbilo

Na akci, jejíž podtitul byl letos „scénická žatva českého amatérského divadla“ jsme vyjeli (Věra Kmochová, Radka Hrdinová a já) v sobotu 3. srpna autobusem. Po cestě tu a tam sprchlo, ale to bylo v „hronovském týdnu“ snad naposled. Svých pouhých pět dnů jsem prožil na Hronově intenzívně a při své známé grafománii se s tím nemohu nesvěřit. Viděl jsem polovinu (12) soutěžních představení a přiznám se, že se mi jich většina nelíbila. Pokusím se vysvětlit proč.

První představení, které jsem viděl, bylo slavnostní zahájení před Jiráskovým divadlem (sobota, 15.30). Bylo ozvláštněno produkcí hronovské „kutálky“, ale zejména přítomností ministra kultury ČR Milana Uhdeho. Kdekdo ocitoval z jeho zahajovacího projevu myšlenku o tom, že divadlo, které přežilo v nesvobodě, nemůže nepřežít ve svobodě. Sám jsem v Lidové demokracii ocitoval myšlenku o oddělování „zrna od plev“ a následném přežití jen toho opravdu životaschopného, tedy aktuálního a sdělného. Na následné tiskové konferenci pan ministr tyto své myšlenky dále rozvinul. Zeptal jsem se ho, ačkoli to na hronovskou tiskovou konferenci možná úplně nepatřilo, zda ono „oddělování“ — proces, který je v divadle snadno kontrolovatelný a ovlivnitelný kvantitativním počtem diváků, předpokládá také v jiných kulturních činnostech, např. ve vydavatelské, kde podle mého názoru někdy už není zrno pro plevy vidět. „Cesta snadného výdělku není cesta věčná“, dostalo se mi odpovědi, „předpokládám, že i v této oblasti k takovému procesu dojde, ale je to dlouhodobý úkol, související třeba i s procesem vzdělávání. Teprve vzdělaný národ dokáže spolehlivě odlišit podnikavce od podnikatelů a najít správné zrno“. Osobně jsem spíše skeptik, ale pokyvoval jsem hlavou a chtělo se mi souhlasit. V každém případě je ale dobře, že v čele české kultury stojí člověk tak zkušený a přesto tak entuziastický a optimistický. Možná to dělá rodné Brno, které občas narušuje i mou skepsi. Tohle představení bylo tedy docela „fajn“, ale pak vypuklo v Jiráskově divadle to první „skutečné“, které jsem letos na Hronově viděl. A tak nejprve o tom,

Co se mi nelíbilo

(Předesílám, že píšu vždy o jediném představení, o tom, které jsem viděl na Hronově. Je možné, že jsem nebyl správně naladěný, nebo že se právě tohle představení zrovna nepovedlo. Berte prosím mé glosy jen jako subjektivní názor, na který mám právo právě tak, jako vy máte právo nesouhlasit až nečíst ...) Tak v Jiráskově divadle se mi nelíbilo už první představení, jak jsem naznačil. **Divadelný ochotnícky súbor Disk pri**

LDS Vždycky jinak Vsetín — A. Gallat, P. Holčák: Šnofonius a Mordulína, foto: Zdeněk Secký

Mestskom kultúrnym stredisku v Trnave předvedl svou inscenaci **Pat** čiže Kto sú svine. Zatímco Radka Hrdinová si dělala pečlivé záznamy, já jsem si lajdácky dělal jen poznámky do programu. K tomu představení jsem si napsal „před rokem a před deseti“. Před rokem byla ta inscenace aktuální tematicky („Inscenácia venovaná 40. výročiu päťdesiatych rokov“, zní podtitul), před deseti lety formálně (dozvuky absurdního divadla). Nic nového, často jen zbytečná exhibice ...

Dále se mi nelíbilo představení **Divadelního souboru ZK Přerovské strojírny**, totiž hra **Přemysla Ruta Takový bezdějný případ**. „Oni si o sobě myslí, že jsou dobří, a dovolí si předvádět jakousi filozofující hru bez nápadu, bez invence, spoléhající se na své herecké „mistrovství“. I šikovné přestavby působí těžkopádně!“, zapsal jsem si a nemám, co k tomu dodat ...

To bylo o tom, co se mi nelíbilo v Jiráskově divadle. Dusný a svým způsobem odpudivý sál Slávie měl docela štěstí, viděl jsem tam představení, o kterých napíšu v pasáži Co se mi líbilo. Ale hru tureckého autora **Melina Cevdeta Andaye Jak se hraje mikádo** v podání souboru **Sumus Praha KS Blatiny** musím zařadit do té neúspěšné pasáže. „Téměř profesionální výkony obou herců (Renate Nechutová, Josef Hink) v jakž takž zvládnutém netradičním prostoru. Hra spíše rozhlasová (asi bych ji vypnul), tudíž neakční a při pouhých sedmdesáti minutách příliš dlouhá“, říká má glosa v programu. A nemám opět, co dodat ...

Ale úplně nejhorší zážitek mě čekal v pondělí odpoledne v hronovské sokolovně, kde loutkářský soubor **Vždycky jinak ze Vsetína** prezentoval jedenáctiminutovou hříčku **Šnofonius a Mordulína**. Herci nebyli příliš talentovaní, spíše jsem v jejich pokusu o jakousi parodii cítil exhibicionismus, loutky byly invalidní a celé to bylo jaksi nevzhledné. Možná jsem nepochopil, možná to bylo všechno jinak, ale můj dojem byl velmi nepříjemný ...

Co jsem chtěl, aby se mi líbilo

Divadelní studio D3 MěKS Karlovy Vary předvedl hru Zdeňka Daňka a Jiřího Buriana **Škola hrou**. „Mladé, sympatické, škoda, že ne o polovinu kratší“, napsal jsem si. „Chápu, že současný divák hledá v divadle zábavu a smích, ale docilují toho prostředky víceméně lacinými a omšelými“, napsal jsem do Lidové demokracie. Škoda, že se nadšené mládí nesetká s textem kvalitnějším a nosnějším, píše do Amatérské scény.

Protože mám rád to divadlo i ten titul, velmi jsem chtěl, aby se mi líbil **Hodinový hoteliér** Pavla Landovského v podání pražského divadla **Malostranská beseda**. Protože však patřím k těm, kdo tento titul viděli před dvaceti lety v Činoherním klubu s protagonisty Oldřichem Novým a Miroslavem Homolou, tohle představení se mi nelíbilo. Především proto, že herci své party nezvládli. A nezvládli je proto, že je zkrátka zvládnout nemohli, jsouce o třicet let mladší než postavy, které představovali. Mám

nepříjemný dojem, že je to od „lucernáků“ dramaturgický omyl.

Dvoupředstavení **Labyrint světa a ráj srdce (LDO ZUŠ Písek)** a **Kirree** (původní zpracování irské lidové pohádky) zlivského divadelního studia **Hudradlo** jsem si oglosoval poznámkami: „Velmi šikovné děti, ale nešikovná dramatizace výtečné Komenského předlohy, v podání dětí nevěrohodná a dramaticky až nečitelná, byť divadelně únosná, ovšem ne v podání žáků II. stupně základní školy“. Dá se zkrátka z klasické předlohy vybrat lépe, ale rozhodně ne pro herce mladší než -náct let. Kirree byla podle mne „jaksi příliš tradiční, vážná a tím pádem v podání mladých herců nevěrohodná“. Oba soubory nehrály, jak by se slušelo jejich průměrnému věku, představení hravá a bezprostřední, ale kousky vážné a jaksi „umělecké“ a nesedlo jim to ...

Paní Černíková-Drobná se na diskusním klubu velmi zlobila na **Dramatický klub KVZ a MDDM Třebíč** za jejich „zprznění“ Shakespearovy komedie „Sen noci svatojánské“. Tady bych nesouhlasil. Velmi mladí členové souboru se nechali slavnou předlohou inspirovat, funkčně ji okleštili a hráli šťastně veselou variaci na daný titul. Šťastně např. využili přirozenou „ječivost“ svých dam a hudební čísla byla většinou na své úrovni téměř dokonalá. Co mě trochu popuzovalo, byly okamžiky, kdy určitá herecká zkušenost sklouzla k podbízivé šaržovitosti a k tomu, co jsem už vytkl představení Škola hrou. Pro uměřený herecký výkon mne nejvíce zaujal představitel Oberona a autor hudby i textů Milan Noha.

Představení, která se mi líbila

Ačkoli představení **Sdruženého kabaretu Poslyš, sestřičko** z Hradce Králové **Kdo nevidí tlusté ďábly jak si mastí ryšavé vlasy** nevyšlo v hronovské sokolovně tak dobře jako v prostějovském klubu Rosa (Zdeněk Tichý napsal v Lidových novinách, že hráli krotce), v celkové šedi zajisté vyniklo a kdo o něm chce vědět víc, ať si nalistuje v letošním devátém čísle tohoto časopisu můj článek Optimista na Wolkrově Prostějově.

Dal jsem v něm před dadaisty přednost Prévertově poezii v podání svitavského Céčka. Na Hronově mně nejvíce po chuti byla dvě jiná poetická představení, obě čerpající z anglofonních oblastí a určená

spíše těm menším divákům. Olomoucké divadlo **Vkufru** použilo texty Roberta Louise Stevensona, Allana Arthura Milneho a dalších v představení **Nic jenom pro tebe**. Hráli na jednu kytaru a s jednou loutkou, dokázali si jednoduchými a nápaditými triky upravovat scénu a tak vytvořit půlhodinku plnou pohody. Z toho, co jsem viděl, nejvýše hodnotím představení **Daniely Weissové a Jaroslava Ipsera (Loutkařský soubor Čmukaři OB Modřišice)** **Lárk ičičok** (čti obráceně), dramatizace anglických, velšských, skotských a irských pohádek v překladech Pavla Šruta. „Nápadité, zručné, perfektně zahrané“, poznamenal jsem si. A s Radkou jsme nezávisle na sobě odhalili „cimrmanovskou inspiraci“, která je dána už jakýmsi základním tématem — pořád jde těm dvěma o to, aby se děti bály a ty děti se jim pořád smějou a smějou ...

Kdybych chtěl z těch stručných anotací vymyslet nějaký závěr, musel bych opět konstatovat, že bylo (nejen pro mne) divácky nejúspěšnější to, co nechalo „velká témata“ velkými tématy, protože těch je teď naše současnost plná a snažilo se předat dobrou náladu, pohodu i smích. Jako na tom Prostějově. Myslím, že ty mnou chválené soubory to pochopily a šly nepohodlnou cestou od skutečnosti plně blamáží k fantazii plně poezie. A nejen to, nečekaly od svých

diváků soustředěnou pozornost, ale dokázaly si ji získat právě tím, že zavedly své diváky daleko od židle, na které se dělali, do světa, který mu stvořily a který oni přijali. Myslím, že je to správná cesta a spatřuji v ní vlastní smysl divadla a kumštu vůbec.

Co se mi ještě líbilo

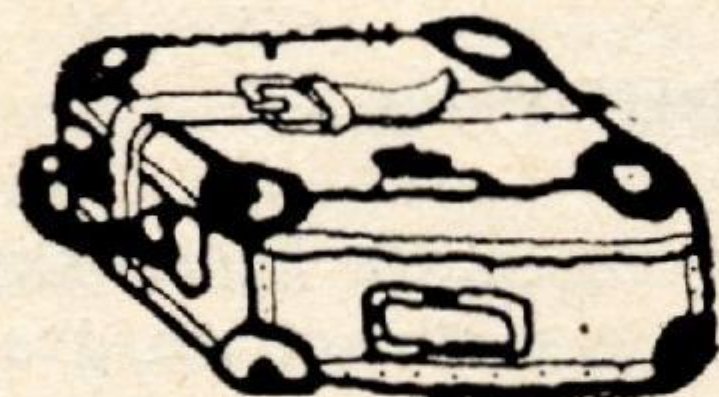
Líbilo se mi to, že hronovský festival měl z města i z okresu asi dvacet sponzorů, ačkoli to pro ně za současné daňové úpravy — neúpravy neznamená vlastně žádnou daňovou úlevu. Líbila se mi ochota a podnikavost hronovských živnostníků. Např. v hronovské Tepně si jeden z nich pronajal závodní jídelnu, kde vaří i pro veřejnost. Zašel jsem si tam s kamarády jednou na večeři a protože jsme byli rozmařilí, dali jsme si kachnu. Čtvrťka velmi dobře upečené kachny, zelí jako od maminky, čtyři portivé knedlíky, a to vše za 22,50 Kčs. No řekněte mi, kde jinde se za současné drahoty tak dobře a levně najím. Nejen divadlem živ jest člověk. A za to mimodivadelní patří také letos hronovským absolutorium a dík. A i když jsem byl tím divadelním průběhem spíš zklaman, těším se napřesrok na shledanou!

Jiří Brixl

Sdružený kabaret Poslyš, sestřičko Hradec Králové — R. Huelsenbeck: Kdo nevidí tlusté ďábly jak si mastí ryšavé vlasy (René Levínský)
foto: Zdeněk Secký

Aby člověk stál ve svém slově aneb O občanském obrození s Václavem Martincem

Polapit Václava Martince k rozhovoru není vůbec snadné. Od doby, kdy jsme spolu dělali divadlo v Liberci, se letmo míváme na nejrůznějších divadelních událostech od Šumavy k Tatrám. A on je pořád v pohybu. A to nejen proto, že má vizitku pohybového divadla. V Hronově jsem Václava přistihla u rodného domku Mistra Jirásky se dvěma sličnými dívkami, o nichž tvrdil, že je to dcera a neter z Kanady. Vzápětí opět unikl do Dřevíče, kde se coby lektor věnoval svým žákům. A tak nám na rozhovor nakonec zbyla chvilka na lavičce před divadlem před představením moskevského kabaretu.

Otázka první směřuje pochopitelně k dřevíčské dílně — jaká letos je a jací jsou její frekventanti?

V. M.: „No já mám tu cedulku pohybového divadla, takže to tam taky dělám. Popis cvičení, ten by byl možná zajímavý pro tebe, ale těžko něco řekne člověku nezasvěcenému ... Spíš bych chtěl říct, že ty cvičení se snaží postihnout hlubší vrstvu, než jen rozvinutí fyzické schopnosti, snažíme se najít vnitřní bod, z něhož vychází jednání — ať už pohybové nebo zvukové. Jde o cestu otevření herecké spontaneity skrze pohyb, o přeložení pocitů a myšlenek do pohybu na jevišti. A dojem z letošních účastníků dílny? Příjemné překvapení ze sestavy naprosto mladých lidí a jejich zájmu o to, co se jim nabízí. Já jsem ti až nějak jako lyricky dojatej tou jejich oddaností věci, jakým způsobem oni usilují o to, být kultivováni, aby sami mohli kultivovat společenský život kolem sebe, a to bez jakékoli ziskovosti či touhy po kariéře. Když se jich zeptáš, proč to dělají, a mladá holka před maturitou ti takovým vyplašeným hláskem řekne, já si myslím, že je to zapotřebí, tak to je úžasný. Víš, v dnešní době, kdy máme těch sto devadesát politických stran a jakékoli křiklounství na veřejnosti, ať už je míněný doopravdy nebo demagogicky, mi připadá scestné a bezcenné, je mi čím dál víc jasné, že jediné, co má nějaký smysl, je, aby člověk stál ve svém slově a dělal to, co umí, a aby to investoval do toho drobného okruhu, který jeden člověk stačí obsáhnout“.

To jsi řekl hezky — a neplatí to jen pro tvou práci v Dřevíči.

V. M.: „Já mám takový pocit že před sto lety vrcholilo vlastenecko-obroze-

necký hnutí ve smyslu zachování národní identity a teď jde o to obdobným způsobem vyprovokovat hodnoty už ne národní, ale občanský ... A tady na Hronově ve mně opět sílí pocit, že divadlo je na křižovatce. A že to znamená totální rozchod s dosavadními způsoby — s dosavadním způsobem hraní divadla, dramaturgie, provozování divadla i s dosavadním divákem. Ten z divadla odešel a nějaký nový tam bude muset přijít. A těžko to budou ti čtyřicátníci, kteří chodili do divadla jako polodisidenti utvrdit se ve svém společenském pocitu odporu. Tomuhle už divadlo nemusí sloužit a do divadla se bude zase chodit asi kvůli něčemu jinému a kvůli tomu tvrdohlavě věřím té své nové činnosti, do které jsem se pustil — jednak mi práce s dětmi a mladými byla vždycky blízká, ale navíc si uvědomuju, že když se na divadlo dívám z dlouhodobější perspektivy (samozřejmě lidi do divadla lze natáhnout i striptýzem a věcmi typu Tankového praporu či těch různých supermanů), tak investice do dětského diváka má jediné smysl, protože když si teď získáme zájem a důvěru těch dětí, tak za námi za pět let přijdou zpátky. A tomu já věřím a proto to dělám.“

Počkej, Václave, já tě zapoměla představit ve funkci ředitele nového divadla „M“ v Českých Budějovicích. Takže to tímto činím. A co vy jste vlastně zač? Proč to písmeno „M“?

V. M.: „Jsme kompletně nové divadlo s novým souborem. Nabídl jsem možnost nastoupit celému ročníku — DAMU, KLA-MU, konzervatoře — nebylo zájmu. Nebo třeba Léblůvi s JELO. Jenže z Prahy se

nikdo nehne. Já jsem poslední rok vedl kurs pohybovky na Lidové konzervatoři, a tam jsem to z 25 lidí nabídl pěti, z libereckého studia dvěma, z budějovického stávajícího souboru přišli dva, vypsali jsme konkurs ... Takhle se náš ansábl složil — z profesionálů i amatérů. My jsme de facto divadlo — učiliště. Děláme představení a ještě se sami pedagogicky a metodicky zdokonalujeme. Tady na Hronově jsem získal trojici kluků ze Zahrady, nastupuje k nám Roman Meluzín jako stálý režisér, Milica Gedeonová jako výtvarnice, Věra Hájková z Brna do souboru ... A to M? Znamená to částečně, že jsme divadlo mladé, pro mládež, ale třeba i divadlo, které se zabývá mýty.“

Mýty? To mě zajímá, povídej. Pro jaké publikum vlastně hrajete?

V. M.: „Jednak pro ty úplně malé, ale pak i pro střední generaci. V Budějovicích je řada středoškoláků, dvě vysoké školy, do týdne hrajeme dvě představení na volnou kasu ...“.

A co konkrétně?

V. M.: „Máme univerzální Knihu džunglí, která je jak pro malé, tak pro velké, rituální divadlo, ne jen naivní příběh o Mauglí. A pro ty malé Kubulu a Kubu Kubikulu ... Podívej, já věděl, že spadnu po hlavě do administrativních starostí, tak jsem pro začátek vědomě zvolil věci, u kterých vím, jak by mohly dopadnout. Navíc jsem začínal s neznámým (i vzájemně neseznámeným) souborem. První velkou věcí pro nás bylo až Vzkříšení.“

Vzkříšení? Podle jakého textu? Promiň zájem dramaturga.

Prof. Jan Císař a Václav Martinec na snímku Zdeňka Seckého

V. M.: „Začali jsme dělat text prof. Kopecského, ale záhy vznikl pocit, že potřeba víry je jiná dnes než před sto lety — tehdy lidi měli perfektní biblické vzdělání, ale potřeba víry byla u mnohých samozřejmá, formální, dneska lidem chybí biblické zázemí, ale pocítují potřebu víry ... A tak jsme nakonec sáhli po Evangeliiu a každý herec si měl vytypovat téma, které pokládal za aktuální. A víš, co bylo nejfrekventovanější? Jidáš — téma zrady. Takže ta inscenace je nakonec konfrontace Jidáše, ne jako hamižného zloděje, ale Jidáše, který nehlouběji chápe Krista, je jeho nejbližším učedníkem, a proto ho dokáže dostat do situace, aby mohl nastoupit společenský mechanismus víry a Kristus se stal mučedníkem ... My to hrajeme jako příběh, který se mohl stát kdykoli. Myslím si, že je to představení, které právě oslovuje generaci mladých. Ale přijal ji i pan arcibiskup, on je člověk vzácně tolerantní a chápavý. Však se přijeď podívat ...“

Přijedu. A co dál?

V. M.: „Loni v létě jsme hráli v Českém Krumlově v zahradě Bajaju — jako takové barokní naddimenzované představení, podívanou. A přestože to bylo určené pro děti, chodili tam i místní gymnazisté a přičumovali i cizinci. Takže jsme udělali cennou zkušenost. A příští rok ji chceme rozšířit i o Kapitána Fracasse. Jinak Roman Meluzín má šťastný projekt kolumbovský — ne jako „z kapitánova deníku“, spíš od Kolumba po Rolling Stones, Tuček bude dělat Hunterovu Džungli před tabulí a já se chystám na Večer tříkrálový, což chápu jako tvrdou školu pro ansámbl, který byl doposud zvyklý dělat autorským způsobem, kdy se věci spíš přizpůsobují možnostem ansámblu. Teď bude naopak postavený před objekt, který je nutno zvládnout. A Večer tříkrálový je — spolu se Snem noci svatojánské — jediný text, který nepotřebuje výraznější generační rozvrstvení.“

Mimochodem, cos říkal třebíčské inscenaci Snu, tady na Hronově tolik diskutované?

V. M.: „Ty výhrady byly oprávněné, ale celkové strhání mi připadá nespravedlivé, protože co je platné, že představení vyhovuje nejrůznějším parametrům, když se neodehraje událost divadla. A událost divadla je, když vznikne jednota mezi hledištěm a jevištěm a ta tady byla. A bez toho generačního srozumění to není možné.“

Přiblížila se hodina představení a Václav začal nervózně pokukovat po divácích mizejících ve vchodu divadla. Takže už jen telegraficky: co se ti tady na letošním Hronově nejvíc líbilo?

V. M.: „Kafkův Venkovský lékař a hra-decký DADA kabaret. A hele, ono už to asi začne, tak já letím, už jsem ti toho napovídal dost.“

A byl pryč. Tak snad abych se vypravila co nejdříve do Budějovic.

LS Cukrnebudem Svitavy SKP Litomyšl — J. Trnka: Zahrada, foto: Zdeněk Secký

Hronov očima anglické pozorovatelky

Suzan Corrigan je půvabná dívka, popírající svým zjevem pomluvy o nepřítelství britských ostrovanek. Pracuje v Liverpoolu v oblasti, jež bychom označili nejspíš za organizaci a styk s veřejností v oblasti divadla. Vystudovala marketing, ne specializované odvětví pro divadlo, ale to ji zajímá a ve své vlasti se podílí na organizaci podobných festivalů, jakým je i Hronov, na který přijela s přáteli z Bratislavy. Hronovský festival se jí velmi líbil a přes jazykovou bariéru tvrdila, že představení mají velmi dobrou úroveň.

S. C.: „Festival je pro mě překvapením. U nás je amatérské divadlo trochu jinou záležitostí, nemá takový význam, je to spíš hobby, koníček lidí, kteří se mu věnují, protože je baví, hledisko kvality, tady tak přísně prosazované, nehraje takovou roli. Nejčastěji jsou to mladé, studentské skupiny, více se pěstuje divadlo pouliční, „street theatre“.“

Přestože jsme si povídali v pondělí a před námi byl ještě celý týden festivalových představení, vracela se řeč pochopitelně k tomu, co už Suzan viděla.

S. C.: „Líbí se mi mladé divadlo. I když mnohému nerozumím (jazyková bariéra), jsou tu určité situace společné. Například ve včerejší Škole hrou vztahy mezi žáky a učitelem. Bavila jsem se ...“

A co Shakespearův Sen noci svatojánské? Je jeho pojetí třebíčským souborem

srovnatelné s přístupem mladých skupin v Anglii?

S. C.: „Ne tak docela. Tady hraje velkou roli hudba, písničky, pohyb, u nás je přece jen větší důraz na text, na slovo. Ale líbilo se mi to.“

A co tvůj dojem z Hronova a z Československa?

S. C.: „Jsem u vás poprvé. V Anglii lze získat podporu pro mladé lidi, kteří chtějí vyjet do světa a studovat. Přijela jsem s přáteli z Bratislavy, zatím se rozhližu, sbírám zkušenosti a kontakty. Po skončení Hronova mám ještě dva týdny, pojedu do Bratislavy i do Prahy. Chci vidět co nejvíc. Zítra budu v Dřevíči v lektorských třídách ...“

Pak pro ni přišli slovenští přátelé a Suzan s nimi zmizela na představení v Sokolovně. Ale potkávali jsme se celý týden — na představeních, na diskusích, v parku i při obědě. Byla řeč o divadle, o mladých lidech, o financích a sponzorech, o festivalech a pochopitelně o hronovských představeních. V sobotu, před koncem festivalu, jsem jí položila obligátní otázku o nejzajímavějších představeních.

S. C.: „Když pomenu to, že všemu ne zcela rozumím, tak jednoznačně Kafkův Venkovský lékař, DADA kabaret a moskevský politický kabaret. Ale bylo tu mnoho dobrých představení a vůbec fajn lidí.“

Jiráskův Hronov v roce nula

Loňský jubilejní Jiráskův Hronov byl amatérským hnutím i sdělovacími prostředky sledován s napjatým očekáváním. Byl přece první porevoluční. Z mnoha důvodů byl však spíše završením jedné, byť dlouhé etapy svého vývoje. Jejím podstatným rysem byla role státu jako koncepčního i ekonomického garanta nejen přehlídky, ale v podstatě amatérského divadla jako kulturního fenoménu. Loňská koncepce Hronova jako žatvy českého amatérského divadla doplněná přehlídkou inscenací převážně činoherního divadla postavených na tradiční divadelní konvenci navázala na předchozí vývoj, včetně nominace krajských kulturních středisek. Vlastně jediným oživením byla účast zahraničních lektorů KMD. Loňská přehlídka přinesla přehledný, byť neúplný obraz české amatérské divadelní sezóny. To vše je nutné si připomenout, chceme-li se zabývat Hronovem roku 1991.

Jaké je současné amatérské divadlo?

To je zajisté téma na rozsáhlejší studii, než jaká může být součástí ohlédnutí za Hronovem. Divadlo naplno zažívá novou dobu a hledá svou roli ve společnosti. Je třeba nově se zamyslet nad definováním amatérismu, nad motivačními faktory zájmových aktivit včetně amatérského divadla.

Z amatérského divadla odešla po revoluci jedna generace, již se otevřely nové možnosti. Jde o vzdělané a tvořivé čtyřicátníky typu starosty Vodňan Františka Zborníka, režiséra Milana Schejbalu, podnikatele Václava Klapky a dalších. Vyrostli nejen díky své pili a talentu, ale i díky vzdělávacím příležitostem a systému přehlídek. Naopak, do divadla se dere generace středoškoláků, zatím nepoučená, ale dychtivá po divadle. Je to dobře, ale ke svému růstu potřebuje také ony příležitosti, které měly Šupina, Jirásek a Anebdivadlo. Jsou však nějaké? Situace se změnila, s kraji zanikla i krajská kulturní střediska a s nimi krajské konzervatoře, dílny a přehlídky. Zanikla i většina okresních kulturních středisek. Tento proces je zákonitý a přirozený. Domnívám se, že další etapou bude formování nových zařízení z vůle občanů, na nových principech a bez jakékoli unifikace. Tento vývoj však mj. v této divadelní sezóně způsobil, že se jen s obtížemi dávaly dohromady regionální přehlídky. Těžko mohl někdo očekávat, že za této situace bude Hronov vyvrcholením divadelní sezóny.

Divadelní soubory hledají nový způsob své ekonomické existence. Nemají to lehké, neboť sponzorství teprve začíná, je nutné hledat podporu na okresních

a dalších úřadech, obracet se na okresní fondy pro kulturu, oslovovat podnikatelskou sféru. Jen houšť takových iniciativ jako je Fond ADA. Novým fenoménem našeho amatérského divadla jsou zájmové organizace (občanská sdružení). Mohou pro amatérské divadlo mnohé udělat a v lecčems i nahradit dřívější působení státu. Pozoruhodná je např. aktivita brněnského Divadelního centra.

Co se změnilo v organizaci Jiráskova Hronova

Přehlídka má od ledna 1991 nový statut podepsaný ministrem kultury ČR. Mj. se v něm říká, že Hronov je nesoutěžní přehlídka amatérského divadla. Jejím vyhlášovatelem a ekonomickým gestorem je MK ČR. Přehlídku pořádá město Hronov ve spolupráci se zájmovými divadelními organizacemi a odbornými zařízeními. V návaznosti na statut byl ustaven festivalový výbor jako nejvyšší orgán přehlídky. V současné době se k účasti přihlásily ADA, SČDO, Sdružení pro tvorivou dramaturgii, česká sekce UNIMA, Volné sdružení východočeských amatérských divadelníků. Členy jsou také Městský úřad v Hronově, MK ČR a ARTAMA.

Tento výbor také rozhodl o koncepci letošního Hronova jako žatvy českého amatérského divadla s hosty ze Slovenska a ze zahraničí. Rozhodl rovněž, že se použijí všechny způsoby výběru sou-

borů dané statutem: návrhy z národních a dalších významných přehlídek, podněty zájmových organizací a zařízení a veřejný konkurs. Tato forma rozhodování o přehlídce je nepochybně demokratická. Na rozdíl od minulosti má státní zařízení (ARTAMA) úlohu odborného servisu, nikoliv subjektu rozhodujícího. Hlavním sponzorem zůstalo MK ČR. To, že vyhláší, dotuje, popř. přispívá na řadu akcí neprofesionálního umění, svědčí o tom, že si uvědomuje povinnost státu zabezpečit jistou úroveň kultury a je to v souladu s přístupem kulturně vyspělých zemí. To však neznamena, že by v budoucnu nemohlo Jiráskův Hronov pořádat pouze město či samotné zájmové organizace. Starosta města Hronova navazuje kontakty s možnými sponzory přehlídky z místa i okolí (letos se jich přihlásilo 14 a byť zatím přispěli nevelkými částkami, je to příslib do budoucna).

Proč žatva?

Amatérské divadlo současnosti má mnoho podob. Jen velmi těžko je vecpeme do nějakých škatulek, a to už nemluvíme o tom, že stojí mimo zájem odborné kritiky. Pro mladé divadelníky bude vždy přitažlivé alternativní divadlo. Velkou inspirací pro amatéry je současné loutkové divadlo. Ne náhodou patřili k vrcholům letošního Hronova Čmukaři z Modřic. O jejich představení Lárk ičíčok

DS M. J. C. Picasso Echirolles, Francie,
foto: Ivo Mičkal

se hovořilo jako o magii divadla s jeho jednoduchostí, přesností, poctivostí, radostí ze hry, jako o něčem, co život člověka obohacuje a zkrášluje. Také oblast dětského divadla potřebuje nutně konfrontaci s divadlem dospělých, aby mohlo od dramatické výchovy přejít ke skutečné divadelnosti se všemi jejími nároky a znaky. Ostatně jaké jsou cesty dětského divadla? Pamětníci si možná vzpomenou na práci manželů Navrátilových ze Zlína, kteří se nesetkali s pochopením. Možná, že se před léty pokoušeli o to, k čemu letos dospěl velký mág dětského divadla Mirek Slavík, totiž spojit antiiluzivní divadlo s prvky psychologického herectví. A divadlo poezie? Prostě na divadle je možné téměř vše, každý soubor má právo na svou cestu, je třeba respektovat se navzájem. Divadlo se opravdu nejspíše dělí jen na dobré a špatné. Právě dnes je důležitější než kdykoliv jindy vidět se navzájem a inspirovat se vším, co jednotlivé druhy divadla přináší. To je i smyslem žatvy, a proto po ní léta české amatérské divadlo toužilo.

Je třeba položit ještě další otázku: měla žatva jinou alternativu, tj. mohl být letošní Hronov např. přehlídkou onoho druhu divadla, jež někdy nazýváme tradičním, jindy s převažujícími interpretačními přístupy, prostě, které neumíme jasně pojmenovat? Odpověď zní, ano mohl. Vyřešila by se tím otázka neexistující národní přehlídky tohoto divadla. Avšak i ono potřebuje konfrontaci s jinými druhy divadelní práce, inspiraci odjinud. Domnívám se proto, že i pro tento druh divadla byla žatva přínosnější. Tím samozřejmě nijak neoslabuji právo na vlastní pracovní národní přehlídku kteréhokoliv druhu divadla. To jsou důvody, jež vedly festivalový výbor k rozhodnutí o koncepci 61. JH.

Kdo to sem vybral?

Stokrát omílaná otázka se znovu ozvala. Vybírala programová rada přehlídky, ustavená festivalovým výborem. Její rozhodnutí bylo konečné. Ze tří již uvedených zdrojů se sešlo 47 návrhů. Dvacítka lidí, kteří nepatří v amatérském divadle k žádným nováčkům, byla postavena před nadlidský úkol. Chtěla preferovat především uměleckou kvalitu, avšak musela se opírat zejména o odborná hodnocení (tj. posudky přiložené k návrhům). Mnohé byly neúplné, často chybělo požadované výrazné sdělení, v čem navrhovatelé spatřují výjimečnost, inspirativnost, opravňující inscenaci k zařazení do programu JH. V této situaci nezbylo než dát na dobrozdání těch, kteří některé inscenace viděli, a dále preferovat fundovaná doporučení a návrhy z jednotlivých přehlídek. Nezapírám, že v ojedinělých případech mohlo dojít i k pominutí kvalitní inscenace, neboť se případná kvalita z kusého posudku vyčíst nedala. Prostě i přes veškerou snahu členů programové rady o seriózní přístup nemohl být letošní výběr zcela objektivní. Hlav-

ním důvodem je rozpad systému přehlídek. Je nutný k tomu, aby Jiráskův Hronov byl skutečnou vrcholnou přehlídkou. Jinak je šlehačkou na dortu, jemuž chybí dno. Proto ona snaha vytvořit mapu přehlídek příští divadelní sezóny z iniciativy odborné rady ARTAMA a za podpory a pomoci všech, kteří jsou schopni a ochotni pro to něco udělat. Nejen na Hronově, ale také na jiných národních přehlídkách zaznívala jakási obava, že rozpadem sítě státních kulturních zařízení zmizely možnosti informovanosti hnutí a že se soubory prostě o možnosti přihlásit se přímo nebo zúčastnit se některé z regionálních přehlídek vůbec nedozvěděly. Jakoby tato obava byla na letošním Hronově potvrzena i menší návštěvností. Tyto dvě věci však spolu podle mého názoru nesouvisejí. Samozřejmě je třeba hledat cesty, jak oslovit každý soubor. Nechci předstírat, že ARTAMA či zájmové organizace tento problém vyřešily. Kartotéka souborů bude vytvářena ve spolupráci všech. Tak se rozhodla na svém prvním zasedání v červnu 1991 koordinační rada pro amatérské divadlo, svolaná z podnětu ARTAMA. Informace o veřejném konkursu však zveřejnily např. formou glosy či rozhovoru rozhovující deníky, o jejichž nákladu nikdo nepochybuje (Lidové noviny, Mladá fronta dnes, Lidová demokracie, Práce). Širší okruh čtenářů patrně už neexistuje. Proto si nemyslím, že se o Hronově nedozvěděly některé soubory, jejichž inscenace by přehlídku obohatily. Ostatně kvalitu nezaručí kvalitní a objektivní výběr, tu musí zaručit amatérské divadlo samo. Letošní Hronov přece mimo jiného ukázal i pravdivý obraz současného českého amatérského divadla. Ano, chybějí mu špičky a možná, že bude dlouho trvat, než vyrostou. Námitku, že Volyně, Ořechov a jiní jsou také špičkami, přijímám.

Pokud jde o údajnou návštěvnickou krizi, má patrně řadu příčin. Pobyt v Hronově podražil a organizátoři se budou muset vážně zabývat otázkou, jak návštěvníky, zvláště účastníky celé přehlídky, získat. Patrně slevami celé kolekce objednaných vstupenek a vytvořením palety dostupného ubytování. Čas prověřit i životnost legendy o Hronově jako místě zaslíbeném. Možná, že neprávem, ale soudím podle reakce některých mladých oslovených souborů, že vyměnění možnost účinkování na Hronově za zahraniční rekreaci nebo něco jiného stejně prozaického.

Hronov federální?

Z podnětu starosty Hronova se sešel festivalový výbor se slovenskou delegací. Hovořili o otázkách federální přehlídky amatérského divadla, jejíž potřebu všichni podpořili. Otázka, zda jí má být Hronov, zůstala otevřena. Důvody jsou zejména dva. V obou republikách je třeba dořešit zázemí pro amatérské divadlo včetně přehlídek. K celé záležitosti se samozřejmě musí vyjádřit široká obec

českých, moravských a slovenských divadelníků. Tento úkol na sebe převzaly zájmové organizace. Okamžitým řešením bude rozšíření počtu českých souborů na slovenské žatvě v Martině a slovenských na JH. Obě státní instituce (ARTAMA a NOC) a zájmové organizace vytvoří pracovní skupinu, která zpracuje projekt federální přehlídky a bude se ucházet o jeho podporu. Budoucí přehlídka, ať už jí bude Hronov nebo jiné místo, bude vyhlašována subjekty v obou republikách a hrazena ze zdrojů obou.

Hronov v roce nula

Nikoliv loňský Hronov, ale patrně letošní byl tím přelomovým, tj. spějícím od roku nula k roku jedna. Divadlo hledá svůj způsob existence v nových společenských podmínkách a s ním ji hledá jeho odraz — Jiráskův Hronov. Čas ukáže, zda ta letošní cesta nebyla slepá.

Lenka Láznovská

FOND AMATÉRSKÉHO DIVADLA

založila v prvních měsících letošního roku Amatérská divadelní asociace a složila na jeho účet základní vklad. Protože Fond amatérského divadla (FAD) je nadace určená k podpoře českého amatérského divadla vůbec, budou jeho správní radu tvořit vedle zástupců ADA i zástupci ostatních ochotníků a účast v ní přislíbili i poslanci ČNR A. Roschová a Vl. Čech. Fond bude podporovat amatérské divadlo v České republice dotacemi na publikační a agenturní činnost, na výstavbu a rekonstrukci divadelních sálů, na uspořádání přehlídek, na mezinárodní styky i na přípravu jednotlivých inscenací.

Aby FAD mohl svou funkci plnit, je třeba, aby jeho základ dosáhl potřebné výše. Má-li to být fond skutečně svépomocný, slušelo by se, aby do něho vedle sponzorů přispěli i amatérští divadelníci a příznivci amatérského divadla. Proto se ADA obrací na celé hnutí amatérského divadla se žádostí o finanční příspěvek do fondu. Je tak možno učinit poštovní poukázkou typu A na adresu:

Komerční banka, pob. Praha 2, Václavské nám. 42, 110 03 Praha 1, č. ú. 74 237-26 938-021, konst. symbol 0100 0379.

ADA

(pozn. redakce: Přestože jsme informaci o Fondu amatérského divadla již zveřejnili, připomínáme jeho existenci právě v souvislosti s JH.)

A co ještě bylo na Hronově k vidění a slyšení:

- Francouzský soubor při kulturním domě Pabla Picassa z Echirolles, který na JH uvedl premiéru svého nastudování Pinterových aktovek, se vzdal honoráře ve prospěch nově založeného konta na obnovu technického vybavení Jiráskova divadla — přispěli částkou 3 762 Kčs. (Č. k. 6015-1524551, Komerční banka Náchod — 0100.)
- Letošní ročník fotografické dílny se pro malý zájem ze strany účastníků nekonal. Organizátoři festivalu předem nezajistili některého z bývalých absolventů dílny, a tak dobrovolníci z Havlíčkova Brodu a Jablonce n. N. fotili na svůj materiál a s mlhavou představou o honoráři. Že se to projevilo na kvalitě i pohotovosti fotodokumentace, o tom svědčí nejen toto číslo Amatérské scény ...
- Z veřejné tabule před budovou Jiráskova divadla CO VY NA TO? uvádíme: „Divadlo se nám obzvláště líbilo, ale zvenku.“
„Je tady nuda jako stehno.“
„Musíme pochválit cukrárnu u Krtičků, mají tam báječný výběr sušenek!“ (Potvrzuji a dodávám: a nedodrží striktně otvírací dobu, klidně vás obslouží i po sedmé večer!)
- „Chudák Hronov!“
„Je to dobrý, až na některá představení.“
„Ja děngi pravjol v baru, žizň na bulvare!“ (povzdech sovětského hosta)
- „Blbé osvětlení!“ (pokud výtka patří městskému úřadu, nikoli technickému zázemí divadla, souhlasím)
- „Na divadle jsem nebyla, ale nejvíc se mi líbili koně.“
- Ad poslední nápis: koně se nám líbili(ly) také.
K původnímu provozu monopolního hronovského drožkáře přibyl během

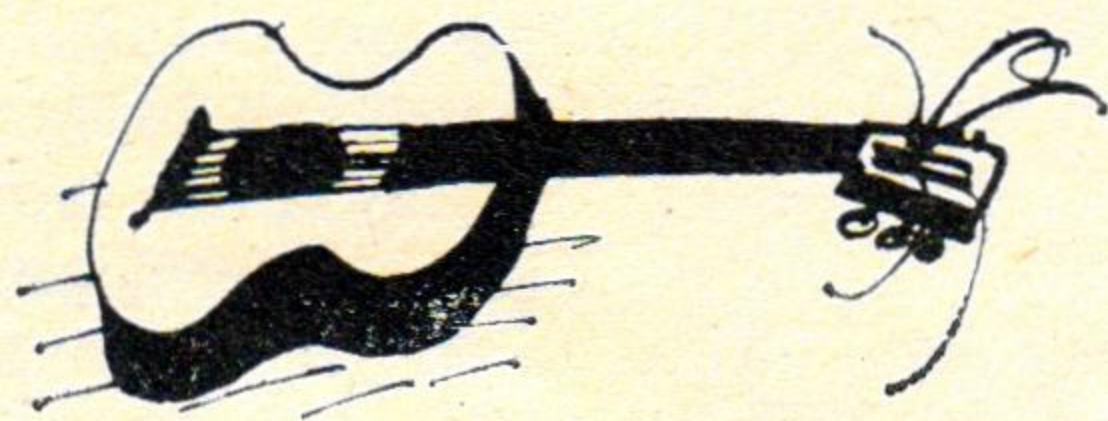
týdne druhý — a oba měly co dělat. Za cenu celkem lidovou vás povozily čtvrt hodiny po Hronově — ve srovnání s koňskými spřeženími na Staroměstském náměstí v Praze to byla láce! A těšili(ly) se velké popularitě.

- Z besedy s lektory KMD Dřevíč: zatímco sovětský režisér Jevgenij Slavutin si pochvaluje mládí účastníků („Pro mě je mnohem zajímavější práce s lidmi, kteří se učí prvním krokům.“), svěřuje se Jan Borna, který se věnoval rozboru dramatického textu, že zkušenosti mladých divadelníků s touto prací jsou menší než malé. („Ze středních škol vycházejí lidé v tomto směru téměř negramotní. Vizitka školství je to příšerná.“) A zatímco — podle slov Karla Tomase — ze třídy J. Slavutina vycházejí po týdnu úplně noví lidé ve smyslu proměny lidských osobností, Jan Borna si povzdechne: „Jak to děláte? Já je mám furt stejný.“

Ale za jeho úmysl přesvědčit rozbořením textu Našich furiantů mladé o tom, že to není jen „koženkový realismus“ venkovských scén, ale hra téměř geniální, jsem mu vděčná.

- Z dotazů dřevíčským lektorům, které představení je nejvíc zaujalo, vyšly jako nejzajímavější inscenace Káfkův Venkovský lékař, žamberský Kužula (Za časů ušatých čepic), svitavská Zahrada a hradecký DADA kabaret.
- Festivalová představení bylo možno sledovat nejen na třech scénách, ale i na videozáznamu ve výloze informačního střediska, a to denně, stejně jako z rozhlasu zněl každé odpoledne zahajovací ceremoniál — pouze hymna byla drasticky zkrácena, snad aby její každodenní opakování neblokovalo hronovskou dopravu.

—rh—

Ing. Miroslav Houštěk, starosta Hronova na snímku Vladimíra Kunce

Domlouváme se však s úsměvem, plní optimismu a naděje pro léta příští.

Chtěl bych poděkovat všem, kteří k tomuto optimistickému duchu letošní přehlídky přispěli, ať jako aktéři na jevišti, či jako organizační a techničtí pracovníci v zákulisí. Všem stejná míra díky a všem ze srdce jdoucí pozvání k účasti na příštím dvaasedesátém Jiráskově Hronově.

Všem hodně dobrých nápadů a dobrých inscenací, aby nás práce na divadle těšila a přinášela radost před oponou i za oponou!

Dobrý a šťastný nový rok, přátelé, a v příštím roce v Hronově na shledanou!

Ing. Miroslav Houštěk
starosta

NA ROZLOUČENOU!

My, hronovští, zvláště citlivě vnímáme tu chvíli, kdy Jiráskův Hronov končí. Pro naše město tím končí šumivé dny léta a přichází s klidem ve městě i předzvěst podzimní melancholie.

Ano, šedesátý první Jiráskův Hronov končí; končí ročník, kterému se zvyklo říkat, že je přelomový.

Snad ano; něco se láme, jednak začalo další desetiletí, ale víc než v letopočtu je tento zlom pocíťován v každé poctivé ochotnické duši. Víme, že něco skončilo a jiné začíná; zatím ale nejsme rozhodnutí, co s sebou vezmeme na cestu dál a také se ještě dohadujeme, kterou cestou a kam.

Studentské divadlo Moskevské státní
Lomonosovovy univerzity Moskva — Modré noci
státní policie, foto: Ivo Mičkal

Sumus Praha KS Blatiny — M. C. Anday:
Jak se hraje mikádo, foto: Zdeněk Secký

DDS LDO ZUŠ Písek — J. A. Komenský,
J. Mlejnek, M. Husinecká: Labyrint světa
a ráj srdce, foto: Zdeněk Secký

Cukrnekudem Svitavy — SKP Litomyšl —
J. Trnka: Zahrada, foto: Zdeněk Secký

Sdružený kabaret Poslyš, sestřičko Hradec Králové — R. Huelsenbeck:
Kdo nevidí tlusté ďábly jak si mastí ryšavé vlasy,
foto: Zdeněk Secký

